

Slovenski dom

Štev. 81.

V Ljubljani, sobota 8. aprila 1939.

Leto IV

Hudi boji ob zasedanju Albanije

Prestolnica Tirana do zdaj še ni zavzeta

Vlada se je preselila v Elbasan - Obleganje italijanskega poslanstva v Tirani

Rim, 8. aprila. o. O zadnjih dogodkih med Albanijo in Italijo poročajo iz poučenih krogov naslednje:

Zadnji politični koraki Italije so pokazali, da hoče ona in Francija za vsako ceno ustvariti obkoljevalno zvezo proti Nemčiji in Italiji ter za to zvezo pridobiti vse države od Baltiškega morja do Balkana. Če bi se zgodilo, da bi balkanske države sprejele angleške predloge, bi utegnile nastopiti nevarno stanje na Jadranu, od koder bi Anglija ob kakem takem sporazumu lahko ogrozila Italijo. Zato je morala Italija skrbeti za svojo varnost in si zagotoviti jamstva za mir v tem delu Sredozemskega morja ter dobiti popolnoma v svoje roke nadzorstvo na Otrantsko ožino, ki loči Italijo od Balkanskega polotoka, in ki je široka na najožjem mestu samo 75 km. Če hoče Italija zavarovati mir na Jadranu, mora to storiti.

Ker je Italija z Albanijo že od leta 1927. povezana s prijateljskimi pogodbami in ker je za Albanijo veliko storila na političnem, gospodarskem in vojaškem področju, je hotela doseči svoj cilj predvsem s mirnimi sredstvi. Stopila je v stike z albansko vlado, da bi sporazumno z njo došlo obliko še tesnejšega političnega in vojaškega sodelovanja na tem delu Jadranskega morja v sedanjem času. Šlo je za to, da Albanija dovoli Italiji zasesti najvažnejše obalne postojanke in da dovoli osnovati nekaj italijanskih garnizij po raznih albanskih mestih. To bi bilo v obliki nekakega italijanskega protektorata, ki bi bil po zatrditvah iz Rima samo začasna značaja. Albanska vlada pa italijanskim predlogom ni hotela pritrčiti, zaradi česar jih je Italija morala postaviti v odločnejši obliki, katero je tujina oznamovala kot ultimatum. Tudi ta ultimatum je albanska vlada na pobudo kralja Zoga zavrnila. Hkratu je po vsej Albaniji prišlo do nasilnih nastopov proti italijanskim državljanom, ki jih je bilo tam precej. Zaradi tega so italijanske oblasti dale vsem svojim državljanom v Albaniji pred tremi dnevi nalog, da morajo zaradi lastne varnosti nemudoma zapustiti albansko ozemlje. Italijanske vojne ladje so vse te Italijane prepeljale v Bari in v Brindizi.

Ker so bili vsi poskusi, da bi Albanija sprejela italijanske predloge, brezuspešni, in ker so se nasilja ter demonstracije proti Italiji množile, je Italija zaradi obrambe svojih koristi sklenila poslati v Albanijo oboroženo ekspedicijo, ki naj bi albansko vlado in ljudstvo pripravila do tega, da ustreže italijanskim zahtevam. Storila je to tudi zaradi tega, da bi vzpostavila v Albaniji tak politični red, ki bi janičil, da v albanski politiki in v albanskem življenju ne bodo mogli prevladovati tuji vplivi, ki bi s tem radi škodovali Italiji na enem njenih najobčutljivejših mest. V noči od četrta na petek je bil mobiliziran del italijanskega vojnega brodomarja in pa prva letalska eskadra »Ac«.

Italijanske čete so se začele včeraj zjutraj izkrcavati v vseh štirih albanskih pristaniščih: Santa Quaranta, Draču, Valoni in Sv. Ivanu Medunskem. Italijansko vojno brodomarje križari od včeraj zjutraj ob albanskih obalah, 400 italijanskih letal pa kroži nad albanskim ozemljem in meče letake, v katerih pravi italijanska vlada, da bo »njena vojska ostala v Albaniji samo določen čas, da vzpostavi red in mir, ki ga ogrožajo albanski oblastniki.« Ta italijanski korak je po trditvah rimskih krogov docela v duhu prijateljske pogodbe med obema državama, ki določa italijansko vojaško pomoč in vojaško akcijo, če bi prišlo v Albanijo do neredov. Sporazum je podpisal kralj Zog.

Rim, 8. aprila. o. Jutranje italijansko uradno poročilo o dogodkih v Albaniji pravi, da se izkrcavanje italijanskih čet nadaljuje v vseh štirih pristaniščih in da vojska brez odpora prodira v notranjost. Prestolnica Albanije Tirana davi še ni bil zavzeta.

Po italijanskih vestih je albanska vlada, ki je včeraj ves dan pozivala prebivalstvo na odpor, proti večerni odpotovala iz Tirane v notranjost države, najbrž v Elbasan, ki leži sredi med Jadranskim morjem in med jugoslovansko mejo. Tja je pobegnil tudi kralj Zog s sestrami in z dvorom. Dvorno premoženje so odpravili z več avtomobili, predvsem dragocenosti in zlatino.

V Tirani trajajo že od včeraj dopolne politični boji, zlasti v predelu okrog italijanskega poslanstva, od koder so se albanski orožniki umaknili. Osebe poslanstva se je zabarikadiralo v poslopju, vendar se zaradi pomanjkanja ljudi in orožja — saj ni sprito znanega prijateljstva med Albanijo in Italijo nihče računal na kakšno nasilno dogodka — ne bo moglo dolgo braniti, če italijanske čete v kratkem ne zasedejo prestolnice.

Albanci so na cesti med Tirano in Dračem razstrelili edini most čez reko Skumbi, da bi preprečili napredovanje italijanske vojske.

Po italijanskih vestih so pristali Italije v Tirani ponore ustanovili silasno vlado pod vodstvom polkovnika Albanasija in s pomočjo nekaterih italijanskih vojaških osebnosti, ki so se ostale v Tirani. Ta vlada skuša preprečiti nasilja in ustaviti boje, a se zdi, da ji bo brez italijanske pomoči to težko uspelo.

Italijanska radijska postaja v Bariju neprestano oddaja opomine albanskemu prebivalstvu, naj bo mirno in naj se ne upira italijanski vojski. Davi je v tem radiu govoril bivši glavar v Draču Khodeli, ki je hudo obtoževal kralja Zoga in njegovo politiko ter vabil albansko ljudstvo, naj preneha z odporom proti italijanskim četam. Italija je Albaniji dajala dolga leta ogromne vsote in si s tem pridobila veliko zaslug in pravice. Kralj Zogu pa namesto, da bi ta denar porabil za potrebe albanskega ljudstva, ga je spravil v svoj žep ter vodil s svojimi sestrami in svojim dvorom razkošno življenje, ljudstvo pa je stradalo. Mussolini, ki se je pokazal kot edini pravi in resnični prijatelj albanskega ljudstva, bo držal svojo obljubo, da hoče združeno neodvisno in močno Albanijo. Italijanske čete, ki se izkrcavajo na albanski obali, prinašajo albanskemu ljudstvu mir, red in pravico, ki jih pod vlado kralja Zoga ni bilo.

Pariz, 8. aprila. o. Tukajšnje albansko posla-

Tekstilni tovarnarji so darovali bolnišnici 40.000 din

Maribor, dne 7. aprila.

Mariborski tekstilni tovarnarji so že ponovno pokazali razumevanje za socialne potrebe na polju napredka naše bolnišnice. Na pobudo ravnatelja tvornice Doctor in drug g. Fischerja so tedaj zopet s človekoljubno gesto in z znatnim prispevkom omogočili, da bo mogla tukajšnja bolnišnica nabaviti za njen odsek za pljučne bolezni prepotrebni instrumentarij za toraskopijo in kaustiko. Darovali so sledeče tvornice: J. Hutter in drug 8000 din, Doctor in drug 5000 din, Jugosila d. z o. z. 5000 din, Avgust Ehrlich 5000 din, Mariborska tekstilna tvornica d. z o. z. 5000 din, Thoma & Co 5000 din, Predilnica bombaža in meh. tkalnica Zelenka & Co 5000 din. Skupaj so darovali tekstilni industriji 40.000 din. Darovalcem bodi izrečena iskrena zahvala.

nštvo neprestano izdaja poročila o dogodkih v Albaniji. V teh poročilih zanikuje vse vesti, o tem, da bi bilo prišlo do kakih neredov in do kakih nasilnih nastopov proti italijanskim državljanom v Albaniji. Zlasti ni res, da bi se bilo kaj takega primerilo na dan pred italijanskim pohodom, saj so vsi Italijani že dva dni prej zapustili Albanijo. Albanska vlada in albansko ljudstvo nista mogla sprejeti italijanske ultimata, ki dejansko pomeni konec albanske neodvisnosti. Zaradi tega je vlada dala ljudstvu razglas, naj se z vsemi silami upre osvajanju Albanije po italijanski vojski. Tiranski radio neprestano kliče

Romunija sprejema angleško jamstvo za svojo neodvisnost

Posveti s Turčijo o glede prehoda bojnih ladij skozi Bospor za pomoč Romuniji

London, 8. aprila. o. Romunski poslanik v Londonu Tilea, ki se je pred dvema dnevi vrnil iz Bukarešte, je bil včeraj sprejet pri tajniku zunanjega ministrstva Cado-ganu. Cadoganu je sporočil, da je Romunija v načelu pripravljena sprejeti angleško jamstvo za svojo nedotakljivost in neodvisnost ter pristopiti v obrambni sistem, ki ga pripravlja Anglija in Francija. O podrobnostih tega romunskega pristanka pa se je treba posvetovati. Predvsem je potrebno, da se sporazumeta Romunska in Poljska glede pogojev za stvarno izvajanje določil pogodbe o vzajemni pomoči, ki sta jo sklenili pred nekaj leti.

Cadoganu je za romunskim poslanikom sprejel tudi turškega poslanika Fethi-Okyara in se z njim dolgo razgovarjal. Njun posvet se je nanašal na turško sodelovanje z Anglijo in na pomoč Romuniji kot balkanski državi, s katero je Turčija zvezana po določilih Balkanskega sporazuma.

Bukarešta, 8. aprila. o. Zunanji minister Gafencu je sredi nenadno odpotoval na uradni obisk v Turčijo. To potovanje je pre-se-netljivo, saj je romunska vlada še včeraj iz-

Niti grob ni mogel izbrisati sledu

za zločin, ki se je odigral pred tridesetimi leti - Rjav žebel v odkopani lobanji

Maribor, 8.8. aprila. Prav za letošnjo veliko noč je morala biti prihranjena razburljiva novica, ki se je kot blisk raznesla po Mariboru in okolici. Ponovno je potrdila, da nobena stvar ni tako skrita, da nekoč ne bi prišla na dan.

Ko je grobar na pokopališču pri Sv. Marjeti niže Ptuj prekopaval včeraj nek grob, je naletel na človeško okostje. To na vse zadnje za grobarja ni nič posebnega, saj se mu to vendar ni pripetilo prvič v življenju. Ko pa je lobanjo pogledal nekoliko od bliže, je na svoje veliko presenečenje opazil, da tiči v njej zarjavel žebel.

Ta čudna novica se je hitro raznesla in brž se je nabralo na pokopališču precej radovedne-

ljudstvo na boj, hkratu pa pošilja prošnje Angliji in Franciji, naj prihitita Albaniji na pomoč.

Po albanskem uradnem poročilu prvi poizkus za izkrcavanje italijanskih čet včeraj zjutraj ni uspel. Zaradi odpora albanske vojske, orožništva in oboroženega prebivalstva so se zlasti v Draču razvili hudi boji. Italijansko letalstvo in bojne ladje so obstreljevala nato Drač in druga pristanišča. Po albanskih poročilih so Italijani šele popoldne po hudih bojih zavzeli Valono, Santo Quaranto in Sv. Ivan Medunski. Albanci trdovratno branijo vsako ped zemlje. Albanci ne priznavajo, da bi bili Italijani zasedli Drač.

Albanska vlada je poslala vsem albanskim poslistvom v tujino sledeče sporočilo: Včeraj ob 4.30 so pomorske zračne in teritorialne italijanske oborožene sile izvršile napad na Santi Quaranta, Valono, Drač in San Giovanni di Medua z name-

nom, da zasedejo albansko ozemlje. Albanska vojska je dala močan odpor. Vojna se nadaljuje z velikim junaštvom s strani Albancev. Vlada je sklenila, da brani z vsemi možnimi sredstvi albansko ozemlje. Obvestite vlade, pri katerih ste akreditirani, o tem napadu, ki je bil izveden v nsprotju z veljavnimi pogodbami.

Rim, 8. aprila. AA. Stefani: Italijanske čete so 15 km oddaljene od Drača ob reki Sjak. Albanske čete so razstrelile most, ki so ga zgradili Italijani. V Draču se je na tamošnjem letališču spustila italijanska izvidniška eskadrilja. V severnem delu Albanije so italijanske čete zavzele Lješ, na jugu pa Delvin ter napredovale v notranjost.

Atene, 8.8. aprila. o. Albanska kraljica Geraldina je s štiri dni starim prestolonaslednikom dopotovala v Florino pri grško-albanski meji, od koder se je davi odpeljala proti Solunu.

Jugoslavija je bila o italijanskih namenih do Albanije obveščena

Mirno presojanje novega stanja v Belgradu

Belgrad, 8. aprila. o. Odgovorni naši krogi izjavljajo, da je bila naša vlada po svojem poslaniku v Rimu zadnje dni neprestano v stiku z italijansko vlado in da je bila točno obveščena o razvoju razmerja med Italijo in Albanijo. Zaradi tega je zadnji dogodki niso presenetili in tudi ne misli glede njih ukreniti nihčevar izrednega, ker je mnenja, da niso ti dogodki v ničemer prizadeli določil, ki jih glede jugoslovanskih pravic na Jadranu vsebuje sporazum med našo državo in med Italijo, podpisan leta 1937. v Belgradu. Jugoslavija je prepričana, da se bodo sporna vprašanja

med Albanijo in Italijo rešila zadovoljno za obe državi. Jugoslavija je zvesta pogodbam, ki jih je sklenila in v katerih vidi jamstvo za svojo korist.

Italijanska vlada zagotavlja Jugoslaviji, da bo upoštevala koristi Jugoslavije na Jadranskem morju. Zdi se, da dozdaj tudi obveznosti glede morebitnega skupnega nastopanja Italije in Jugoslavije po pogodbi iz leta 1937, po dosedanjih dogodkih še ne stopajo v veljavo.

Vladi v Rimu in Belgradu sta neprestano v stikih.

Vesti 8. aprila

V angleškem zunanjem ministrtvu so bili včeraj sprejeti — v zvezi z albanskimi dogodki — jugoslovanski, grški, romunski, turški in francoski poslaniki.

Poluradno francosko mnenje o zasedbi Albanije je, da ta zasedba neposredno ogroža francoske koristi na Sredozemskem morju, in da zaradi tega ni pričakovati kakih posebnih francoskih korakov.

Vsearabski odbor v Londonu je snoči izdal razglas, v katerem pravi, da zasedbo Albanije obsoja ves mohamedanski svet, čeprav ji trenutno ne more nuditi druge pomoči kakor moralno. Vsi Arabci na svetu smatrajo napad na albansko neodvisnost za napad na mohamedansko stvar.

Albanski poslanik v Združenih državah je izjavil ameriškim listom, da albanski zastopniki v tujini ne bodo priznali novega stanja in da se smatrajo še naprej za edine upravičene zastopnike albanskih koristi v tujini.

Spanija je uradno sporočila svoj pristop k zvezi proti Kominterni. Zapisnik o pristopu je bil podpisan včeraj v Burgosu. Italijanski ter nemški tisk prikazuje to dejanje kot drugi odgovor Italije in Nemčije na angleško akcijo za ustvaritev obrambne zveze proti temu državama. Hkratu pa podpis te pogodbe dokazuje, po mnenju tega tiska, da bo Spanija vodila tako politiko kakor Italija in Nemčija.

Nemške poluradne razlage o izkrcavanju ital. čet v Albaniji

Zasedba Albanije - odgovor Nemčije in Italije Angliji na Balkanu

Berlin, 8. aprila. m. Dobro poučeni nemški krogi so ob italijanskem vdoru v Albanijo poudarjali, da ta italijanski korak pomeni skupni napad držav osi Rim-Berlin. V tem primeru mora imeti od teh prizadevanj koristi Italija. Nemške uradne razlage, ki so bile objavljene včeraj ob izkrcavanju italijanskih čet v Albaniji, pravijo, da je to nauk za hodnim ev-

ropskim velesilam, ki so namernavale pokazati svoj vpliv v tem delu Evrope. V Berlinu poudarjajo, da os Rim-Berlin odlično deluje. Medtem ko so si nekateri mnogo obetali od sklenitve angleško-poljske zveze, je Italija začela zasedati Albanijo. Nemški krogi izjavljajo, da se popolnoma strinjajo z zadnjim italijanskim korakom, kajti Italija ima tudi svoje koristi v Albaniji. V pisanju o vkorakanju italijanskih čet v Albanijo poleg drugega poudarjajo tudi to, da je albanski kralj Ahmed Zogu finančna sredstva, ki jih je dobival kot podporo Italije Albaniji, pridrževal zase.

V nemških uradnih političnih krogih menijo, da je ta korak popolnoma v duhu italijanske-albanske prijateljske pogodbe iz leta 1927 in povsem v skladu s simpatijami Italije do albanskega naroda. Nemški krogi popolnoma razumejo, da Italija ne more dovoliti, da bi bila država na drugi strani Jadrana, v kateri ima Italija tako važne koristi, še dalje pozorišče nemirov, kakor tudi ne more dopustiti ogrožanja varnosti Italijanov, ki žive v tej državi.

Rim, 8. aprila. o. Italijanski zunanji minister grof Ciano je včeraj sprejel angleškega poslanika v Rimu Pertho, ki mu je izročil spomenico angleške vlade glede njenega stališča do dogodkov v Albaniji.

Ljubljana od včeraj do danes

Pa nam bo letos menda res prizanešeno za velikonočne praznike z dežjem! Čeprav se je vreme zadnje čase nekam kisalo, se je na vse zadnje, kakor kaže, vendarle odločilo, da tistim — zlasti nežnemu spolu — ki bi radi o praznikih pokazali umetnije svojih krojačev in mojstrie, ne bo nagajalo. Tako je lepo in prav: vsi bomo veseli takih praznikov. Človek vsaj brez skrbi stopi iz hiše, kadar se kam odpravlja! In o praznikih rad zavije malo ven, pod milo nebo, med njive, malo v gozd ali pa tja na hrib, odkoder je zdaj, ko gozd še ni ozelenel, pogled na vso moč lep. Čas sam bo kaj naglo, še preneglo minul. Malo v cerkvi, malo doma, malo pri sorodnikih, treba bo kakor je po slovenski gostoljubnosti že star običaj — povsod, kamor bo človek prišel, malo prigrizniti: potice, klobase, gnjati, če ne bi se človek na vso moč zameril lišni gospodinj, ki rada vidi, da jo človek z dobrim okusom pohvali za njene kuharske sposobnosti. Pred hišami bodo odrasli in otroci sekali živo barvane pirhe in pomaranče. Marsikakšna modra beseda bo spet padla. Ob takih prilikah se sorodniki spet malo pobliže seznanijo, med letom se sicer itak bolj redko vidijo. Voščiti pa človek mora, če ne, je zamera huda. Na Velikonočni ponedeljek so navadno taki obiski, nekateri pa to opravijo že tudi v nedeljo, da potem lahko zavijejo ven, na deželo, na spomladanski izlet. Prav gotovo bo nekaj meščanov zavilo tudi v gore, da si privoščijo za slovo od zime še nekaj poštenega smučanja.

Ce bo vreme tako kakor danes kaže, da bo, potem bosta oba praznična dneva še prehitro minila.

Velika sobota

Najlepši obredi v cerkvenem letu so prav gotovo na Veliko soboto. Krasen je obred blagoslovitve ognja in krsne vode in vse drugo. Skrajja je še vse v spokorni zbranosti, tiho je še v cerkvi, resnoba vlada. Toda ob »Gloriji« spet zavladava veselje, zvonomi se spet oglašajo in mesto resnih naspelov se razlegnejo močni glasovi prepevajočih radosti. Orglje zabučijo, petje zagrmí v močnem spevu. Radost prevzame ljudi: Gospod je vstal, aleluja!

Velikonočni prazniki so tu. Vse je veselo. Popoldne je najprej staroznani, prelepi običaj blagosloavljanja velikonočnih jedil. V poznem popoldnevu pa so procesije, ki gredo skozi mesto. V Ljubljani se vrsti procesija za procesijo. Nekatere so še v svetlem dnevu, druge pa pozneje, zvečer, ko postane vsaka slovesnost pomembnejša, skrivnostnejša. Sveče gore, rdeči ogenj ožarja spoved tam pri križevniški cerkvi. Zjutraj ob štirih pa je najlepša ljubljanska procesija, ki gre skozi mesto iz cerkve Sreča Jezusovega. K tej procesiji prihite tudi množice ljudi iz mestne okolice, nekateri celo po ure in ure daleč.

Mali raznašalci ognja

Na Veliko soboto se iz hišnih vrat v prazne ulice že navsezgodaj usipajo drobni fantički, ki ponavadi ob tej uri še sladko spe. V rokah nosijo na dolgi žici pločevinaste škatle, v katerih gori ogenj. Pridni jih vihte v rokah, da ogenj ne bi ugasnil. Potem pa hite k cerkvi, kjer bo blagoslov ognja. Takoj po blagoslovu jo uberejo nazaj v mesto; od hiše do hiše hodijo s tem ognjem, ljudje pa jih obdarujejo. Letos je bilo teh majhnih raznašalcev posebno veliko.

Na železnici pred prazniki

Na ljubljanskem glavnem kolodvoru se do današnjega dopoldneva tako imenovani predprazniški promet še ni posebno uveljavil. Tudi prazničnih vozovnic ni bilo še posebno veliko prodanih, kar je tudi popolnoma razumljivo, saj se ljudje odpravljajo iz mesta na deželo šele na veliko soboto popoldne, ob delavnikih za take reči ni časa. Nekateri vlaki pa so kljub temu že morali odhajati ojačeni, kajti zadnje dni je pritisnilo dijaštvo, ki odhaja domov na počitnice. Tega dijaštva z dežele pa je v Ljubljani zelo veliko.

Ni bilo mnogo dela

pred prazniki na ljubljanski reševalni postaji. Predvčerajšnjim so bili znanovanji štirje prevozi, od včeraj do danes pa jih je bilo sedem. Prav nič posebnega se ni zgodilo. Le davi ob

Vesele velikonočne praznike

Želi
Lekarna Mr. Fran Šavnika-dedič
Kranj

Izložbeni aranžer manufakturst in prodajalec, vojaščine prost — želi premeniti mesto. Ponudbe upravi »Slovenskega doma« pod »Dober risar« št. 124.

četrt na pet so bili reševalci klicani v Narodno tiskarno. Tam je stroj zagrabil za roko štirinšestdesetletnega pomožnega strojnika Franca Mihevc, ki stanuje v Šišenski ulici št. 51. Mihevcove poškodbe pa k sreči niso posebno težke, tako da bo lahko kmalu ozdravel.

Koliko ljudi

bo šlo za praznike v zamejstvo?

Pri »Putniku« je naročilo vozovnice za velikonočne izlete v zamejstvo precejšnje število ljubljancev. Tako jih bo odpotovalo v Italijo približno 200, v Nemčijo pa okrog 150, kar je precej visoka številka. Vsi ti gredo seveda sami zase. Z izleti pa bo v zamejstvo odpotovalo za praznike nad 300 naših meščanov.

Nov križev pot

v kapeli sv. Vincencija v Zeleni jami v Ljubljani

Na veliki petek zvečer, na spominski dan, ko je Gospod v Jeruzalemu hodil svoj prvi križev pot, je bil blagoslovljen v javni kapeli sv. Vincencija v Zeleni jami nov križev pot. Velike barvane slike, delv slikarja Fugelna, obdajajo lepi umetniški okvirji po načrtu inž. Suhadolca. Prebivalci Zelene jame so v svoji poštvalnosti nabavili posamezne postaje. Ob 7 zvečer je imel franciskan g. p. Odilo Hanjšek pomemben govor o križevem potu, njegovem začetku in opustitvi, nakar so bile slike obesene in se je opravila prvič molitev križevega pota. Delavci okraj Zelene jame in sosednjih Jars, ki hodi svoj križev pot težkega dela ali brezposelnosti, bo našel prav pod križem svojo moč in tolažbo. Pri blagoslovitvi je bila velika kapela polna pobožnih vernikov. Lepo slovesnost je povzdigovalo ubrano petje močnega pevskega zbora pod vodstvom upravitelja Brice. Moški zbor je zapel lepe žalostinke. Ze itak veličastna kapela sv. Vincencija je s svojim križevim potom zopet mnogo pridobila na svoji lepoti.

Čast zavednim delavcem v Rušah

Maribor, 7. aprila.

V Mariboru imamo visoke gospode, ki niso naši državljani, pa se vendar zelo zanimajo za naše razmere in za razpoloženje med našimi slovenskimi ljudmi na meji. Eden teh gospodov je zadnjič prišel v Ruše. O njegovem obisku in o izkušnjah, ki jih je tam doživel, smo izvedeli sledeče zanimivosti:

Gospod se je ustavil s svojim avtomobilom pred gostilno, v kateri so sedele skupine ruskih delavcev pri nekaterih mizah. Gospod je bil velikodušen, naročil je za vsako mizo liter vina, potem pa se je spustil v pogovor z delavci. V pogovoru pa je na vso moč hvalil razmere pri naših sosedih. Delavci so ga nekaj časa molče poslušali, nato pa so mu na učinkovit način odgovorili: poslali so mu pijačo, katero je naročil za nje, nazaj. Gospod je odgovor razumel, utihnil ter se kmalu nato izgubil iz gostilne.

Velika slovenska obrtniška razstava v Ljubljani

Na pobudo zastopnikov slovenskega obrtništva v obrtnem odseku Zbornice za TOI v Ljubljani se je naše obrtništvo odločilo, da priredi letos v Ljubljani veliko slovensko jubilejno obrtniško razstavo. Namen razstave je pokazati kvaliteto izdelkov slovenskega obrtništva ob enem pa tudi razvoj slovenskega obrtništva v prvih 20 letih svobode v narodni državi. Ker poteče letos tudi 10 let, odkar je bil ustanovljen Zavod za pospeševanje obrta pri Zbornici za TOI v Ljubljani, se namerava na razstavi pokazati tudi delo tega zavoda v 10 letih njegovega obstoja. Naše obrtništvo hoče s to svojo razstavo opozoriti tudi vso našo javnost na svoje delo, trud in napor in ga privabiti, da spozna njegovo kvaliteto delo in da se zato s svojimi naročili naveže nanj kot izdelovalca domačega blaga in domačih predmetov, ki ga morejo nuditi domače roke v prvovrstni izdelavi in obliki.

Razstava bo v začetku oktobra t. l. v vseh prostorih ljubljanskega velesema in bo razdeljena po glavnih obrtnih panogah tako, da bo obsegala gradbene obrte, oblačilne obrte in tapetinstvo, lesne obrte, kovinske obrte in elektrotehniko, umetne obrti in aranziranje keramiko, služnostne obrte, galanterijo, živilske obrte s kulinarico razstavo ter grafične

Novo došle državne srečke
prodaja menjalnica Reicher & Turk,
Prešernova ulica

Naročajte „Slovenca“!

300 raznih bogatih nagrad

vrednih nad 150.000 din bo dne
29. aprila zastonj razdeljenih med
naročnike „Slovenca“.

Nagrade so:

1. 2 živalna stroja,
2. 5 radijskih aparatov,
3. 4 nevestine bale,
4. 10 moških ali ženskih koles,
5. 20 žepnih ali zapestnih ur.
6. 4 lepe harmonike,
7. 5 plugov,
8. 5 bran,
9. 50 knjižnih zbirk,
10. 50 raznih skupin kuhinjske posode,
11. 50 skupin razne porcelanaste in steklene namizne posode,
12. 5 zlatih nalivnih peres,
12. 50 kosov različnega blaga za obleke, rjuhe itd.
14. 40 raznih drugih nagrad, ki jih bomo še objavili.

SREČA VAS ČAKA!

Naročite takoj „Slovenca“.

Kodrov pomagač

Anton Hočevar — aretiran!

Dobruče, 6. aprila.

Orožniki iz Dobruče so danes aretirali pomagača znanega zločinca Kodra, Hočevarja Antona iz Kneže vasi pri Dobruči, kateri ima na vesti tudi več ropov, ki sta jih sporazumno s Kodrom zagrešila po raznih krajih Dolenjske. Na prigovarjanje Hočevarja se je tatvina izvršila pri Tereziji Mlakar iz Kamen potoka in pri Vencelnu v Trebnjem, dalje pri Franciški Sirk iz Dol. Kamenja in pri Kravcarju na Gor. Selcih občine Dobruče in v Radohovsi, kjer sta ukradla več slanine in sta si plen po bratsko razdelila. Koder je Hočevarju dal tudi ene telovadne hlače in eno majico, katero je ukradel pri Venclju.

Hočevar Anton vse to mirno prizna. Kodrovarja se pa, da ga je na to napeljal sam Kodro, ker mu je pretil, da ga bo ustrelil, ako ne gre z njim. Da bi on oropal pred enim mesecem Ludvika Slaka, krojača iz Dobruče, in gostilničarko Minko Blatnik, ne prizna.

Hočevar Anton je mlad fant, ki je rojen leta 1907. močne postave, po poklicu mehanik. Svojega obrta se pa ni držal. Bil je zastopnik nekega dnevnika, ki je zanj prav marljivo nabiral nove naročnike. Precej je tudi agitiral pri zadnjih volitvah (državnih) za mačkovo listo. Imel je vedno dosti denarja, kar se je marsikomu zdelo bolj čudno.

Obvestila

Danes, sobota, 8. aprila: Velika sobota; Albert, škof.

Jutri, nedelja, 9. aprila: Velika noč. Vstajenje Gospodovo.

Ponedeljek, 10. aprila: Velikonočni ponedeljek, Mehtilda, devica.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška c.

Na šoli Glasbene Matice se bo pričel pouk po velikonočnih praznikih zopet v četrtek, dne 13. t. m. Gojence in starše opozarjamo na to.

Mestno zdravniško službo bo opravljal od sobote ob 8 zvečer do ponedeljka do 8 zjutraj mestni zdravnik dr. Ivan Logar, Knezova 34, telefon 41-52. Od ponedeljka od 8 zjutraj pa do torka do 8 zjutraj bo pa opravljal zdravniško dežurno službo mestni zdravstveni svetnik dr. Franta Mis, Poljanska cesta 15-II, telefon 32-84.

Moto-salon Motokluba Ilirija. Pripravljalna dela za motosalon, ki ga priredi Motoklub Ilirija od 15.—22. aprila v dvorani Delavske zbornice, so v polnem teku. Večje število tvejk je že prijavilo svoje sodelovanje, tako da je gotovo, da bodo zastopane na tem motosalonu vse znamenite motornih koles, ki so v Ljubljani naprodaj. Motoklub Ilirija je stopil letos v novo fazo svojega delovanja. V juliju bo ljubljanska dirka, sicer stara prireditel, ki pa bo letos izpeljana prvič v veliki slogu kot do sedaj, namreč kot mednarodna prireditev, prijavljena v oficijelnem koledarju svetovne zveze motoklubov FICM. Na Ljubljani bodo letos sodelovali vsi oni vozači iz inozemstva, ki sodelujejo stalno pri tekmovalstvu za evropsko gorsko prvenstvo.

Ljubljansko gledališče

DRAMA — začetek ob 8 zvečer:

Nedelja, 9. aprila: »Živi mrtveec. Izven.

Ponedeljek, 10. aprila ob 3 popoldne: »Potovanje v Benetke. Izven. Znižane cene.

Ob 8 zvečer: »Kaj je resnica?« Izven. Znižane cene.

Torek, 11. aprila: Zaprt.

Sreda, 12. aprila: »Hlapci. Red Sreda.

Četrtek, 13. aprila: »Živi mrtveec. — Premierski abonma.

Petek, 14. aprila: Zaprt. (Gostovanje v Celju: »Kaj je resnica?«)

OPERA — začetek ob 8 zvečer:

Nedelja, 9. aprila: »Vse za šalo. Opereta. Premiera. Izven.

Ponedeljek, 10. aprila ob 3 popoldne: »Vse za šalo. Opereta. Izven.

Ob 8 zvečer: »Gleondac. Gostuje J. Gostiš in gdč. Vera Majdičeva. Izven. Znižane cene.

Torek, 11. aprila: »Hamlet. Gostovanje Dublin Gate Theatre. Izven. Cene od 40 din navzdol.

Sreda, 12. aprila: »Werther. Red A. Gostuje Josip Gostiš.

Mariborsko gledališče

Nedelja, 9. aprila ob 3 popoldne: »Partija šahac. Znižane cene. Zadnjič.

Ob 8 zvečer: »Dijak prosjak. Premiera. Izven.

Ponedeljek, 10. aprila ob 3 popoldne: »Prodana nevesta. Znižane cene. Zadnjič.

Ob 8 zvečer: »Maturac. Znižane cene. Zadnjič.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Ouvrard je bil v Parizu prvič v svojem življenju izpostavljen zaničevanju in to ga je strlo. Ono noč ga je na stopnišču gledališča prevzel občutek krivde, ki ga je znal s tako spretnostjo skrivati sam pred seboj. Udarce je prišel kot strela in je bil neodklonljiv. Razum je bil brez moči proti tako globokemu razočaranju. Zdelo se mu je prav, da so metali kamenje vanj. Sprejel je to kot maščevanje, kot nadomestek za nekaj, kar bi bilo lahko še mnogo slabše. Iz Pariza je zbežal kot skesan in tresoč se lopov in začasnó zlomljen mož. Njegovega sončnega optimizma in veselega zaupanja vase ni bilo nikjer več.

Vožnja po mračnih pokrajinah pri Bordeauxu, jesenska megla, ki je prihajala od morja in grčave veje plotovca, ki so se zrcalile v temnih in tihih jezerih, pa še večale dušečo Ouvrardovo melanholijo, ki se je nikakor ni mogel otresti. Proti večeru mračnega oktoberskega dne so se približali španski meji. Mogočna veriga Pirenejskega pogorja je s svojimi veličastnimi in nejasnimi obrisi — ob pogledu nanje je Antonio veselo vzkliknil — ga je še bolj potrdila. Ouvrard je mislil na neznane težave in nevarnosti, ki ga čakajo v tajnstveni in »svovrážni« deželi onkraj pogorja. Šele pogled na trdno stisnjene strohe mesta Bayonne in na rumene ploščate cerkve ga je nekoliko pomiril.

Zdelo se mu je, kot da je vso megleno pokrajino prevzela njegova lastna nerazjasnjena bolestnost in da je polna nevidnih zopernih in grozečnih strahov. Čutil je, kako prihajajo ti strahovi iz daljnega horizonta v morju in kako se plazijo še naprej preko skrivnostnega pogorja v Španijo.

Na Antonia, ki je že nekaj časa sem prenehal s svojimi brezupnimi poizkusi, razveselili svojega, proti pričakovanju obupanega spremljevalca, je bližina španske meje učinkovala ravno nasprotno. O Španiji, njenih zgradbah, narodnih običajih in nošah je vedel že zelo mnogo.

Vsakdo, ki je bil kedaj v Španiji, ga je zagotavljal, »da Španija koraka za časom«. Ravno to in vse drugo ga je vlekel, da si jo ogleda.

Malo modernih ljudi, si je mislil, se lahko odreče spoštovanju,

194

ki si ga izkazujejo sami, če cenijo preteklost. To jih napravlja tudi domišljave, da imajo nek posebno fin občutek, ter da morajo prednost svojega časa razumeti bolj kakor drugi. Ustvarjajo si prijetne privide, da postajajo ljudje čedalje bolj boljši in da so kot dediči preteklosti mnogo močnejši: prav tako kakor bi se ob tem dedovanju v resnici nič ne izgubilo.

Tako so vsi ljudje v Angliji in Franciji popolnoma prepričani, da ima čas, v katerem živijo, neko posebno visoko ceno. Mislijo, da je to velik čas, poln svobode, kulture, razuma in človečnosti. In vendar je zanimivo, si je mislil, ko je gledal pokrajino skozi okno kočije, da noben človek v Evropi ne pogrša tega, kar je on upal dobiti v Španiji in česar tu ni več.

V Evropi tega dejanske ni več; ostalo je samo še nekaj sledov. Toda slišal sem tudi, da v Španiji marsikatera moderne naprave in udobnosti zaničujejo in odpravljajo samo zato, da bi obdržali stik z večnostim v zemeljskem življenju. Slišal sem, da tu ljudje živijo še vedno tako, kot da bi bilo njihovu življenju poslano v globokem, nedotakljivem miru.

Tudi jaz sem to poznal nekoč v svojem vrtu v samostanu. Ko sem se prebujal še kot otrok, sem živel v večni sedanjosti. Sedaj iščem to, kar sem izgubil.

Pravijo, da je tudi Španija tak samostan, v katerem se je še čudovito ohranila možnost, živeti v večni sedanjosti. Bomo videli. Pogledal je Ouvrarda, ki je spal, naslonjen na blazine. Njegov obraz je drgetal. Ali naj bi povedal Ouvrardu, kar je pravkar premišljeval? Ouvrard je nameraval v Španiji marsikaj predručati. Bil je samo tipikal, ki jo je iztezal Napoleon. Antonio je pogledal v stran in nato zopet ven preko dežele Baskov, na morje, ki se je izjubljalo v večernem mraku in nato gori proti goram. Pireneji ločijo Španijo kot mogočen naravni val od ostale Evrope, kakor trdijo in sovražno obizide proti vsaki spremembi. Toda tudi iz neke razdalje nimajo podobe navadnega pogorja, ampak se zdijo kot ogromen zastor, ki pada z neba in ki hoče ohraniti nedotaknjeno skrivnost za njim.

Ouvrard je v svojem razpoloženju gledal gore kot zle znanilce. Antonio pa je čutil, da mu srce utripa od nečakanosti, da bi čimprej prešel to baskijsko pokrajino ob Bayonne. Dežela, ki je onkrat Pirenejev, ne more pripadati temu svetu, v katerem je nekaj milij pred seboj videl brezpomembne hiše in cerkve, ki so se dvigale iz ravnine.

Nenadoma je v sebi zopet začutil veselje po junaštvi in strast, ki ga je vabila v neznanu. Niti suhoparno dejstvo, da je pri hotelu moral pomagati Ouvrardu iz kočije in ga celo spraviti v posteljo, — bankir se je sedaj čutil resnično bolnega — ni moglo oslabiti njegovega napona.

Po večerji je šel z Juanom na izprehod. Postopala sta po pomolu, kjer so umazane luči v napol pokritih kabinah ribiških ladij metale čudne sence v meglo, ki je ležala nad sipinami Biskajskega zaliva. Zdelo se je, da je tam celo brodovje z Charonom, kot admiralom.

»Gotovo čakajo na duše, ki jih bodo odpeljali na zapad,« si je dejal Antonio smehljaje in pripovedoval Juanu ustno izročilo. Juan ga je zelo resno poslušal. Od časa do časa sta zaslišala izza temnih ladijskih vrat surove glasove Baskov, ki so se razgovarjali med seboj v svojevrstni govoric. Jadnice, pošastna in napol odvita jadra in vrvi na škripce, duh po morskih halogah, ki je prihajal iz morja, vse to ju je vabilo, da bi se ukrcala, napela jadra in se odpeljala.

»Nekje na svetu je prav gotovo dežela, kjer žena, ki te ljubi, ne boji vedno od tebe, in kjer ne trgajo sinov iz očetovega naročja. Kje je to? Ali ni kraja na svetu, kjer bi zaslužil lahko vsaj odsev večnostnosti v sedanjosti?«

Zamišljen je odšel v hotel.

Charonove ladje so bile daleč najboljšie v Bayonu. Po enem tednu sta bila Antonio in Juan do smrti zdolgočasna nad to revno mejo med obema svetovoma, kjer so francosčno in špansko izgovarjali tako, kakor da sta isti jezik. Bila sta sita ozkih ravnih ulic, rumene katedrale, rib, capinov in smradu. Zdelo se jima je, da je vse življenje in vsa slikovitost osredotočena izključno samo na špansko poštno kočijo za Madrid, ki sta jo videla vsak dan odhajati, med tem ko je Ouvrard pomisljal in se obotavljal.

Bankirjevo stanje je bilo takšno, da se je bilo resnično ball, da bo potovanje v Španijo dobilo popolnoma drug značaj. Neverjetno je bil obupan in brez moči. Vsaka, tudi najmanjša odločitev mu je povzročila neskončne muke. Antonio in Juan sta morala vsako malenkost opraviti sama. Antonio je sicer računal s tem, da bo prevzel del odgovornosti za to potovanje. Toda ni pričakoval, da bo moral nadomestiti bankirju izgubljen razum. Če bo šlo vse tako naprej, tedaj bo moral biti v Madridu ne samo posredovalec, ampak resnični vodja vseh poslov, ki jih bo moral samostojno začeti in voditi.

Poslednji dnevi Ivana Cankarja v ljubljanski bolnišnici

Spomini iz sobe št. 25 na kirurški oddelku, kjer je umrl 11. decembra 1918 pesnik »Podob iz sanj«

Utrujen in izčrpan je na jesen 1918 stopil v tisto veliko hišo na Zaloški cesti, kjer se življenje poraja in umira neprestano, kjer je smrt pogosta vavalka in kjer skoraj ni razlike med dnevom in nočjo. Že več mesecev je bolehal in se slabo počutil. Poleti se je zdravil na Bledu mesec dni in se mu je stanje precej izboljšalo, pa le za malo časa. Z nastopajočo jesenjo je začel ugašati. Hotel pa je še ozdraveti ali pa vsaj podaljšati si življenje, da bi slišal velikonočne zvonove, ki so oznanili vstajenje domovine, zaničevane in poniževane. Doživel je tiste dni, potem pa je zatisnil oči v veri, da neizmerno trpljenje in žrtve niso bile zaman.

Pred svojo smrtjo se je zatekel v bolnišnico dvakrat. Zadnjikrat je prišel 25. novembra l. 1918. in je ostal do svoje smrti 11. decembra. Sprejet je bil na interni oddelku, potem pa so ga premestili na kirurški oddelku v sobo št. 25, kjer je tudi umrl. Ta soba je v drugem nadstropju kirurškega oddelka in je v njej še skoraj vse tako, kakor je bilo takrat. Samo dve postelji sta bili takrat v sobi, danes, ko je v naši bolnišnici stiska za prostor velika, pa so tri. Ko vstopiš, zagledaš na desni strani okno, ob desnem in levem zidu stoji po ena postelja, pred teboj pa je ob zidu, ki je vhodu nasproti, postelja, na kateri je ugasnilo njegovo življenje. Ko je umiral, je imel vzglavje tako, da je gledal proti oknu, zdaj pa bolnik gleda z zgleda preč od okna.

Pogovor s sestro usmiljenko

Dvajset let pomeni mnogo v človeškem življenju. Ljudje, ki so stali ob njegovi bolniški postelji, ga zdravili in mu stregli, so se poizgubili ali pa legli pod rušo, in spomin na njegove dni, ki jih je preživel v bolnišnici, se je nekoli zabrisal. Sestra, ki mu je v bolezni stregla, je odšla drugam, kjer še naprej streže bolnim in pomoči potrebnim. Mnogim bolnikom je stregla v tem času, neštetim je prinesla kozarec vode, marsikomu je tudi zatisnila ugašajoče oči. Če bi jo ob tolikšnem številu bolnikov, ki jim je bila v pomoč, vprašal za koga drugega, težko bi se ga spomnil po tako dolgem času. Spomin na tega moža pa ji je ostal kljub dolgem letom in bolnikom še živ in jase.

Globok mir me je zajel, ko sem vstopil v svetlo zavodno sprejemnico, v katero so skozi njena okna lili žarki prvega spomladanskega sonca. Prosojna svetloba je še bolj pobežala njen obraz in njene roke. Okrenila se je, vstala in mi prišla z nasmehom na ustih. »Daleč je že to,« je rekla. »Vendar se ga še dobro spominjam. Ležal je v sobi št. 25. Vseh podrobnosti se seveda v hipu ne bom mogla spomniti.« Ko pa sva prešla v pogovor, je vedela na vsako vprašanje povedati kaj natančnejšega iz njegovega življenja.

Vojaki-ranjenci so brali Cankarjeve knjige

Sestra je Ivana Cankarja poznala že, preden je prišel v bolnišnico, ne sicer osebno, toda po imenu. Med vojno je bila dodeljena vojaški bolnišnici v nekem večjem kraju Slovenije. Našim fantom-vojakom so tam preskrbeli, da so dobili v roke domače branje. Dobivali so razne časopise in knjige, med njimi tudi Cankarjeva dela. Seveda je bilo tako ravnanje strogo prepovedano. Izpostavljali so se veliki nevarnosti. Nemci niso v tem pogledu poznali nobene šale. Toda vsa strogost ni nič pomagala in ni mogla zatreti v ljudeh navdušenja ter ljubezni do rodne zemlje. Slutili so vsi, ranjenci, njih znanci, bolniško osebje in slovenske sestre usmiljenke, da se bo zgodilo nekaj veselega in velikega, že v kratkem, veselega in tako velikega, da je sama ta misel zlahka pregnala strah in malodušnost.

Kakšen je bil Cankar kot bolnik

Ko se je zdravil, ga je večkrat obšla nezvestost. Po prvem zdravljenju se je kmalu vrnil. Vzela ga je domov zaročenka, da bi kar moč skrbno skrbela zanj. Mnogo bolnikov je sestra spoznala v svojem življenju. Skoraj slehri je bil potrpečljiv in zadovoljen, kolikor je bil mogoč. Cankar pa je bil prav izjemno potrpečljiv in prav z vsem zadovoljen. Nikdar ni imel nikakršnih zahtev; vsako stvar je sprejel s hvalečnim srcem. Bil je zelo miren, za vsako uslugo hvaležen, prav lahko mu je bilo stresti. Zdelo se je, da ga je sama dobrota in potrpečljivost. Toda motil bi se, kdor bi mislil, da je bil zaradi bolezni čmeren in pust. Bil je zelo duhovit in dovipen. Ko ga je usmiljenka zjutraj spet obiskala, se je pošalil: »Oho! Sedaj je pa moja ljubezen prišla! Večkrat je zapel tudi kakšno pesem. Pozneje se ga je včasih lotil rahel delirij. Nekoč ga je dobila pri vhodu na oddelku v sami srajci. »Kam pa, kam,

Na tej postelji, v sobi št. 25, je 11. decembra 1918 izdihnil svojo dušo večni romar Ivan Cankar, mož, ki je napisal najlepše strani o trpljenju in upanju slovenskega naroda.

gospod Cankar?« ga je vprašala. »Domov!« ji je na kratko odgovoril. Prijela ga je za roko ter ga peljala nazaj v sobo. Prav nič se ni upiral, voljno je šel z njo in nikdar pozneje ji tega niti z besedico ni omenil. Čeprav ga poprej, dokler ni prišel v bolnišnico, osebno ni poznala, je takoj potem, ko je bil sprejet in ga je videla, zaslučila, da je moral mnogo pretrpeti in da ni srečal v življenju mnogo ljudi, ki bi ga imeli radi. Zadnje dni, preden je umrl, je bil že nekoliko zmeden. Veliko je trpel v bolezni. Shušal je tako, da ga je bila nazadnje še sama kost in koža. Hrano so mu dajali najboljše. Nekatere stvari pa je bilo takoj po vojni zelo težko dobiti. Zdravnik mu je dovolil dopolne in popoldne četrtinko vina.

Lepa je bila njegova smrt

Prav rad je govoril. Pogovarjala sta se navadno, vsakdanje reči. O kakih posebnih vprašanjih se nista sestro, ki mu je stregla, pogovarjala nikdar. Kadar pa je nanesel pogovor na vojno, tedaj je sestra videla, kako je stiskal pesti in se boril v sebi kakor bi hotel reči, čemu toliko trpljenja in gorja, čemu toliko krvi, čemu gre toliko mladih življenj, cvetočih in lepih v izgubo? Kdo je bil to zagrešil, kdo je tega kriv?

Pozabljena 20 letnica smrti »Podravskega«

Trdo življenje kmečkega moža, ki je prevajal v slovenščino Sienkiewiczove romane

Ribnica na Pohorju, 7. aprila.

Leta 1859, dne 8. aprila se je dori v Ribnici na Pohorju izredno nadarjen kmečki fant, pisatelj Peter Miklavc-Podravski. Ker je minulo dne 5. novembra 1938 ravno 20 let njegove smrti in ker se ga takrat ni spomnil noben slovenski časopis, je naša narodna dolžnost, da ga otmemo z naslednjimi vrsticami pozabi.

Peter Miklavc je bil sin srednjega kmeta in župana Mihaela (Feferla) v Arlici pri Ribnici. Že kot deček je kazal izredno nagajenost do učenja, njegov bistri duh ga je dvigal kot prvega in najboljšega učenca v vseh razredih ribniške osnovne šole. Kot tak je prosil očeta, da bi ga poslal študirat. Toda oče njegovi želji ni ustrelel, prvič zaradi stroškov, drugič pa zato ne, ker ga je namenil kot prvega sina za svojega naslednika. Ker je dečku bila tako pot v višje šole zaprta, se je oklenil z vso verno samoizobrazbo. Vsako priložnost je izkoristil za učenje tujih jezikov ter vaje v pisateljevanju. Stopil je v stik s pokojnim tiskarjem J. Krajcem v Novem mestu, ta je tudi tiskal in izdal njegova prva dela. Od imenovanega založnika je prejel tudi prve nagrade, ki so ga k persesu še bolj navdušile.

Med njegove lepe načrte za bodočnost pa je nenadoma posegla kruta smrt. Vzela mu je očeta, letočasno pa še sestro Marijo; oba so položili hkratu na mrtvaški oder. Udarec je bil tako strašen, da je tudi fant čez nekaj časa težko obolel. Ko je okrevljal, je prepustil kmetijo mlajšemu bratu Lipetu, sam se je pa zadovoljil s hišico in malo parcelo zemljišča, ki si jo je bil oče pripravil za stara leta. Tu se je poročil s preprostim kmečkim dekletom, ki mu je rodila 11 otrok. Zaradi številne družine ter skromnih honorarjev mu je bilo življenje dokaj težko in polno skrbi. Navzlic svoji revščini pa so radi zahajali k njemu v obiske prijatelji iz prav odličnih

krogov. V skrajni sili je bil deležen od mnogih tudi dejanske pomoči; velikokratnik njegove družine je bil zlasti domači g. župnik ter poznejši arhidiacon konjiški F. Hrastelj. Tudi sosede in delavci so se zatekali k njemu pa nasvete v pravnih ali političnih stvareh. Dasi ravno je njegovo ime sčasoma v javnosti precej zaslovelo, je ostal vsikdar skromen in ponižen. Ni se sramoval vzeti ob košnji tudi kosu na ramo ter iti pomagat kmetom na travnik.

Da je bil »Podravskega« prvi prevajalec obširnih Sienkiewiczovih romanov, se javnost še dobro spominja. Poleg tega pa je pretil v slovenski jezik še lepo število povesti, novel in raznih sličic izpod peresa čeških, slovaških in ruskih pisateljev. Številnim časopisom, pisanim v navedenih jezikih, je tudi marljivo dopisoval zlasti o razvoju in napredku naše slovenske književnosti in omike. Po pravici zasluži pokojni »Podravskega« mesto v vrsti onih, ki so pokazali velikim narodom, da smo tudi Slovenci na svetu, čeprav majhni po številu, pa vendar kreposti ter podjetni po duhu. Nemalo eprtnosti ter odlične zmožnosti pa je pokazal pisatelj tudi v svojih izvirnih delih, kar spričujejo njegove povesti: »Pod slannato streho«, »Trnje venec«, »Tlačanje«, »Črtice iz življenja slavnih mož«, in »Za kruhom«. Posebno dovršeno ter zanimivo eliko trpljenja pohorskega ljudstva pod graščinskim jarmom nam podaja v res lepi povesti »Tlačanje«. Kolikor sem pok. »Podravskega« osebno poznal, smem samo reči: škoda, da mu je potreba po hitrem zaslužku zaradi številne družine onemogočala temeljitejšo brušenje izvirnih del, ker bi bil sicer dosegel lepše mesto v zgodovini naše književnosti. Še večja škoda pa je, da mu ni bilo dano svojih izrednih talentov opiliti v temeljitem šolanju.

Pisatelj »Podravskega« pa ni dal svojemu na-

Sporazum med Batom in Nemčijo

Berlin, 8. aprila.

Jan Bata, največji češki industrialec, lastnik najboljšeje čevljarne na svetu, se je po dvodnevnem bivanju v Berlinu vrnil v svoje podjetje v Zlin in bo po sporazumu z nemškimi oblastmi prevzel opet vodstvo poslova v prejšnjem obsegu in po starih preskušanih načinih.

Jan Bata je ob nemški zasedbi Češke in Moravske na svojem osebnem letalu Lockheed-Electra — enem od dvajsetih letal svojega podjetja — pobežnil iz Zlina v Bukarešt, ker so se razširile vesti, da je na seznamu osebnosti, ki bodo po zasedbi aretirane, tudi on. Iz Bukarešte je čez Poljsko in Skandinavijo letel v Amsterdam, nato v London in Pariz. Sprva je nameraval svoje podjetje prenesti v Holandijo.

Iz Amsterdama, kjer je imel posvete s holandsko vlado, je odšel v Jugoslavijo, kjer je tudi nameraval po zasedbi Češke močno razširiti svoja sedanja podjetja v Borovnem ter osnovati nove tovarne v Južni Srbiji. Ko je prišel v Belgrad, so ga pa na letališču že čakali posebni odposlanci nemške vlade, ki so mu sporočili, da Nemci vedo za njegove načrte, in ga prosijo, da bi se posvetoval z maršalom Goeringom, preden začne z obnavljanjem svojih podjetij v tujini. Jan Bata je bil pripravljen pogajati se, zahteval je samo, da mu dajo nemški zastopniki določena jamstva glede njegove osebne svobode, če gre v Berlin. Ta jamstva je nemudoma dobil in nato z odposlanci nemške vlade takoj odpotoval v Berlin, kjer so mu bili že rezervirali prostore v hotelu Esplanade.

V Berlinu se je Bata lahko svobodno gibal. Imel je več dolgih posvetovanj z nemškim gospodarskim ministrom generalom Göringom. Pri teh razgovorih se je pokazalo, da Nemci ne žele drugega, kakor da se Bata vrne na Češko in nadaljuje s svojim delom, češ da je ustroj njegovega podjetja tak, da ga ne more voditi nihče drugi kakor on sam. Bata je prošil za premislek, nato pa je stavil svoje pogoje nemški vladi: zahteval je jamstvo, da ga nemške oblasti ne bodo nadlegovale zaradi njegove prejšnje politične in domoljubne delavnosti, da mu dajo docela proste roke, ker se mora v nekaj letih rešiti večjih obveznosti v tujini in da mu puste izključno pravico do vodstva proizvodnje in prodajne službe po njegovih lastnih načelih, brez nepotrebnega nadzorstva in brez omejevanj, ki so v nemškem gospodarstvu danes običajne.

Vse te pogoje so Nemci brez oporekanja sprejeli in Bata se je vrnil v Zlin.

Vzrok za ta nepričakovani sporazum med Bato in Nemčijo je samo eden: Batovo podjetje je tako veliko, da bi bil za priključene pokrajine prehud gospodarski udarec, če bi delo v njem prenehalo. Bata je od svojih prodajal v tujini dobival tedensko za 1.300.000 din tujega denarja, deviz, letno torej nad 60 milijonov deviz, ki jih nemško gospodarstvo danes potrebuje za nakupe tujih surovin bolj, kakor kadarkoli...

rodu samo svojih duševnih zmožnosti, nego je dal domovini tudi dejanske obrambe — štiri sinove za vojsko. Slovo je dobrega očeta močno potrlo, zlasti, ker je bil sam takrat zaradi svoje bolezni priklenjen na posteljo, s katere tudi ni več vstal. Bojna vihra je bila tudi kriva, da ni imel nobenega svojih sinov pri sebi. Značilno pa je bilo, da je prav na dan njegovega pokopa dospel z vlakom iz vojne njegov sin Stanko, ne vedoč za očetovo smrt.

Kakor je bilo vse življenje pokojnega »Podravskega« le trpljenje in skromnost, je danes skromen tudi njegov grob. Na njegovi gomili stoji le preprost lesen križ, na katerem so vrezani z zlatimi črkami verzi, katere si je pokojni pisatelj še nekaj dni pred svojo smrtjo zapisal v svojo beležnico:

Rojakom!

Bratje, kadar jaz v gomili, v črni zemlji bom spal; boste lipo mi vsadili in pod njo bo križec stal

Križ in lipa naj znamenje tam po smrti moji bo; saj za njim je koprenje, moje vedno tukaj šlo.

Naj popotnik tu se vstavi, se pod lipo ohladi; lepo sveti križ pozdravi, moli zanj, ki v grobu spi.

Ivan Krivec:

Živ ogenj

Velika noč je bila tisto leto v drugi polovici meseca aprila. Zima pa je odkimala še precej zgodaj, tako da je pomlad obetala razginiti svoje cvetje in zelenje še preden bi kdo mogel pričakovati.

Bilo mi je takrat šest let. Spominjam se, da sem bil zelo slaboten otrok, bledih lic in suhega koščnega telesa, kakor večina haloške dece. Tu pa tam me je vendar kak sovrstnik daleč prekosil. Od prvih dni, ki se jih spominjam, da so me tlačile vse mogoče bolezni in včasih sem slišal od koga: »Saj ta itak ne bo zrasel do vrha!«

Tako so mi prisodili in morda bili celo prepričani, da me nekega dne res ne bo več. Pa so se vendar motili. Danes, ko se dotaknem v spominu tih besed, se jim čisto nalahno nasmejem. Saj vem, da ni nihče govoril tega iz čiste zlobe, tudi mi menda niso privoščili, da bi izgubil z zemlje. Zakaj bi se potem nanje jezil? Le nemir so mi včasih povzročili in nežni otroški duši, ker si nikakor nisem mogel predstavljati, kako bi mogel ležati v neprestanem miru v ozki krsti. Te misli so me včasih malo morile in vem, da sem se pred njimi marsikdaj pozneje zgrozil.

»Danes bova šla po obleko!« mi je dejal oče na veliki petek popoldne. »Za Veliko noč moraš biti nov, če boš znal paziti na obleko!« Takrat sem stal pred njim kakor vkovan in mu zrl nepremično v oči; saj jih nisem mogel premakniti. Z neko skrito silo je prisel nase moj pogled. Nisem vedel, kaj naj odgovorim. Bilo mi je čisto vseeno ali imam staro ali novo obleko. Mnogo ljubša mi je bila stara. V njej sem se lahko vsaj po mili volji valjal po tleh, pacal v blatu, zidal iz ilovice cerkve in hišice ter počel, kar mi je prišlo v glavo. Nova obleka pa se mi je zdela vedno kot nekaka ječa; tedaj nisem smel mnogo iz hiše, niti se

obračati po mili volji. Oče je bil zelo strog, rekel bi celo prestrog, in za vsako malenkost me je našekal z drobnostmi leskova šiba. Tako so bili dnevi, ko sem oblekel novo obleko, zame največja muka, pa kaj, ko si nisem mogel pomagati. Če je oče zapovedal, da bo tako, je pač moralo tako biti. Kdo bi bil mogel njegovo zapoved obrniti na drugo plat.

Popoldne sem stopical po razmočeni ilovnati cesti h krojaču. Pred očetom sem moral hoditi, da je pazil na vsak moj korak in mi privil ušesa, če sem stopil v največjo lužo. Meni se je vselej zdelo najlepše, če sem čofnil v blato, da se je razletelo na vse strani. On pa je čisto drugače gledal na to moje veselje in posledice sem moral pretrpeti vedno sam. Zato ni bilo v tistih dneh zame mučnejše stvari, kakor iti nekam poleg očeta. Če je bila vsaj mati z mano, je še šlo. Prijela me je za roko in me potegnila na lepšo pot ter me skrivaj okregala, da oče niti opazil ni. Oče pa me je pustil kar samega.

Kaj sem si hotel? Ta dan je mati imela dovolj opravkov doma. O Veliki noči je kurila že od ranega jutra, pekla kruh in kuhala meso, da je dišalo po vsej hiši. Sline so mi ob prijetnem vonju silele neprestano v usta. Tako rad bi se bil le z enim samim prstom dotaknil mesa in ga potem dal v usta, pa so mi vsi dejali: »Danes je post! Ne smeš misliti na meso! To je greh!«

O besedici greh sem razmišljal še mnogokrat pozneje. Predstavljal sem si, da se skriva za njo nekaj velikega, česar človek ne more prenesti, nekaj tako težkega in groznega, da človek, ki stori greh, zaradi tega umre. Tega pa jaz nikakor nisem hotel. Rajši sem stisnil nos, da ne bi ta grešni vonj uhajal skozi in me spravil v greh. Pa kaj, ko ga je bilo povsod polno.

Vseposvoda je bila gluha tišina. Zunaj je bilo opaziti le malo ljudi. Vse je počivalo in se pripravljalo na Veliko noč. Gorice, ki so ležale

na pobočjih nad nama, so bile že vse skopane. Rumena ilovica se je svetila v soncu. Ravne vrste trsov so se gnale proti vrhu, in kolje je štrlelo v zrak kar nekam grozeče. Laz pod najino potjo je že lepo ozelenel. Marjetice in vijolice, bele in plave barve, so se razcvetele med travo. Kako rad bi bil stopil mednje in jih natrgal šopek. Drevje je bilo že močno v popkih. Rdečkasto popje je pobarvalo sive in umazane veje, da bi se jim človek nehote nasmešnil. Nad vso tiho zemljo pa je ljubko sijalo božje sonce, edino, ki je ostalo tako kot prejšnje dni. Vse drugo je nekam umolknilo. Ljudi ni bilo, ptice so utihle, še pesem prirode same je zamrla, kakor da tudi ona trpi ob spominu na Kristusove muke. Od nobene strani ni bilo slišati zvonov, kakor da bi se bile pogrezile vse cerkve.

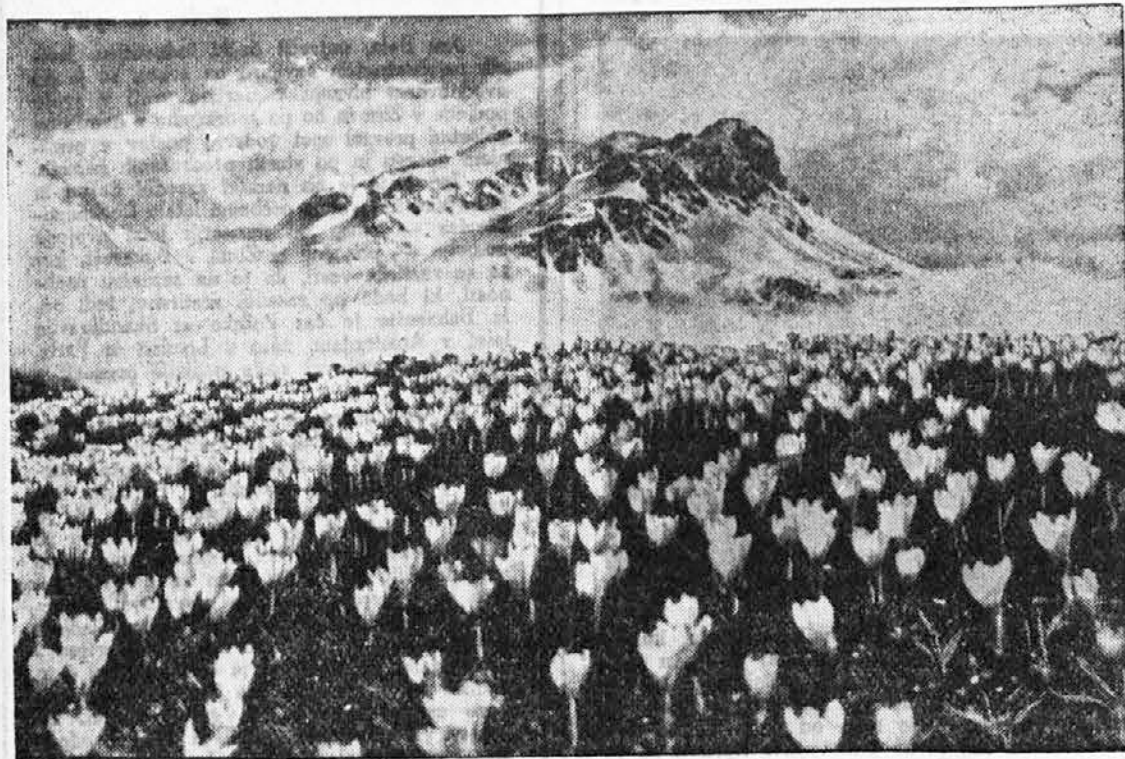
Ah, kad Koko so tisti dnevi skrivnostni! Človek bi moral biti iz kremenca, če ne bi pogledal v svojo notranjost in uredil račune.

Zelo nerodno mi je bilo mirno sedeti na klopi za pečjo in čakati, da se bosta oče in krojač pomenila svoje stvari. Vajenec, ki je sedel ob oknu, obrnjen proti meni, je neprestano škilil in me prebadal s svojimi pogledi. Zvijal sem rob zakrpanega predpasnika, da bi se z nečim motil. Pa me vse to ni izveкло iz zadrege. Drhtel sem od nemira in želel čim prej vstran. Ven, samo ven na prosto — —

*

Na veliko soboto popoldne smo nosili otroci rožje za vizenico. (Pri nas je vizenica velikonočni kres.) Na najvišji hrib, na Kocil, kjer je majhna ravnina in je na njem gorela vsako leto vizenica, je bilo treba pripraviti velik kup rožja in drv. Pri rezi v goricah je odpadlo mnogo rožja in trsovih kocenov, ki prav radi gorijo. Vse to je pa bilo treba spraviti na vrh na kup. Vizenica je s tega hriba, ki je bil najvišji izmed vseh, pozdravljala daleč okrog ljudi in jim prinašala velikonočne pozdrave.

Gorska pomlad

Vlažen veter je poglaval meglo v pobočja črnjanskih hribov. S pišem se je plazila vkruber in zajemala svet v bregu nad dolino. S slemen in vpadala v onkrajna pobočja in obstala v Kisovcu in v Konjski. Macesni so črnili na sivem prestiralu.

Visoko na pobočjih Njivice je žarelo sonce. Svetloba se je raztrošala z leskečih se ploskev snega po vzvalovani površini meglenega morja. Bledosinje nebo se je bočilo nad gorsko rajdo, vrhovi so plamteli in pokladali svoje sence v krnice zagorskih dolin. Izostrene čeri na grebenih so obdale kopne vrzeli. V nenehnem šumu so se posipale snežne plasti in v dnu grap je zaklokala voda pod plazovi. Završal je veter, razpetena megla je vzvihrala iznad dolin po zledenelih stenah na vrhove. Sonce je ugasnilo med njenimi črnkastimi štrčami.

Mračni dnevi so bili tačas v dolini. Gola, porjavela pobočja so se razpirala pod ozkimi oblaki, ki jih je gnala odjuga nad gore. Dež je rosil in narasle vode so hrumele v strugah. Kalna Bistrica se je razlila po prodeh, segla čez bregove in jih jemala s svojim tokom.

Na Stahovici so gorele apnenice. V zamolkih šumih je bilo polajeno vse življenje v dolini. Hripavi klici voznikov so se oglašali na cesti, kamenje je rožljalo, ko so ga skladali v kupe pred apnenicami. Težka tišina je legala v večerih, dim se je vlekel čez blatno, razmočeno zemljo. Ljudje so bili zase, nihče ni prihajal, kakor bi vse zastalo v velikem pričakovanju. Gore so bile zadelane v meglah, nihče ni tedaj mislil nanje. V viharjih in mečavah so se odtujevale ljudem.

Stanovi na Veliki planini so bili prazni. Stare otajane smučine in gazi je prekrila novina in izbrisala sledi za ljudmi. Nihče ni več prihajal čez Poljanski rob. Ovečica je bila prazna; le šum vetra je znašal tožne glasove iz globeli za Dolgo gričo.

Jutri nemaraj, je premišljeval vodnik, ko je gledal iz Stahovice v jaso na Grohatu, kjer je veter poglaval meglo v čeri. »Zdaj bi bilo zaman vse iskanje, je dopolnil misel z besedo, ko so ljudje ostali pred njim z vprašanjem. »V takem ga ne moremo najti. Na Sušavah je snega do pasu, — tudi ko bi vedeli, da je v plazju pod Pasjo pečjo. Otrli si je debele kaplje s krajevcev klobuka. »Še nočoj bo zapadel za par pedit, je končal, ko so se ozrli v širne dežja, pomešane s snežinkami.

Deževalo je že teden dni, v gorah je vejavica metla sneg. Nizko nad dolino so bila pobočja pobeljena. V jutru je Zagor v Praprotnem ugledal samotno sled, ki je šla v gore. Nekoga so pogrešili po volhkih, viharjih nočeh. Odšel je iz doline in se izgubil.

Na Planini so se smučki globoko ugrezale. Sneg je bil prekrit z viharjnim snegom, v njem so tičali stanovi do streh. Njegov stan je bil prazen, veter je vanj nanesel snega po špranjah in yedeli so, da ni dospel. Vrnili so se in po dolini je završala novica.

Ujasnilo se je čez noč. Sunkoma se je prerila burja čez grebene, bela pobočja so posivela. Takrat so zagrmeli plazovi v dna. Po Kobilici so se začele plaznice. Votlo grmenje je pretresalo svod, nebo je brnelo kakor napeta vrv. Ogljeni bregovi so zabrnili nad zasneženimi podaniki.

V jutru je posijalo sonce, belkasti kosmiči megle so se zagrinjali po nebu, z robov so segali

pogledi v daljavo. V tesni zaseki Bistrice se je ovijala reka. Sveži veter je sušil zemljo. Ljudje so jeli prihajati v dolino.

Vabeče so se razpirale gore iz Konca v Bistrici. Petemnela površina pobočij se je svetlikala, v piših so otresale veje iskreče kaplje. Mlačne sape so dahnilo po sneženih glavah vrhov in curki so se zablesteli v stenah. Sonce se je uprlo v lica gora in v obraze ljudi, ki so pogledovali s plazov v znožju sten za skalnimi robčki in napuščmi.

Sredi stare otajane sledi je vzvetel podselek, prožne veje ruša so zanihale nad površino snega, ki jih je ugrebal.

Oskrbnik v Bistrici poseda. Zanj ni več pravega dela, odkar je zvalčil les po Jerinčkovem plazju. Za Macesne v Črnem vrhu so se pač pogajali, pa so premalo dajali. Gozdar je trd in noče popustiti. Za štirideset od metra noče nihče vzeti. V drugem kraju, v Kalcu, kjer ne bo poseka v grdem kraju, so nekateri poprijeli — pognali bodo les po plazju nad Zagano peč v nekaj dneh. Za Petra to ni, rajši vbadu v patentno iglo na zarisanem vzorec na platno in izdeluje gansne in ruševce. — Vse dni je Bistrica prazna, kak drvar se oglasi apotoma, ko gre v Zagano peč, kjer podirajo za Sivnico na Jermanici. Sobotne večere prihajajo gorniki. Sem v ta zapuščen kraj se izgubljajo ljudje in se v ravnem jutru razkrope po svojih stezah. V težki predpoldanski tišini zazveni potem klin v steni in ljudje prisluhnejo. Med smrekami v bregu pod Rokovnjaškimi jamami se mota dim, tam poseda ob ognju drugi in pričevljajo dan po svoje.

Na vejah bisti pojpe, cvetje sili iz tal. Motno zelenje redke tise se svetlika med debli smrek, ki so si posla vnožja z odpadlimi iglicami. Z mahom obrasle skale zakrivajo vhod v zijalko, prevržena debela so se nagradila druga čez drugo. Zarasla steza se vije po bregu v strugo Sedliška, kjer buči pomladanja voda izpod plazov.

Zelenje sili v gore. Svetle proge zelenelih bukev se nizajo med temino smrek, v višavi pa črni golo drevje, razpostavljeno po plazih pod stenami. Tam še ni pomladi. Koraki se udeležajo v razmočeni srenec. Daleč v dnu se svetlika reka na ovinkih struge. Zelena pobočja obkrožajo temna vnožja gora. Na obzorjih se grmadijo gnote oblakov, njihove sence leže po ravneh, plovejo čez goro in mračne svetle točke hiš sredi razoranih polj.

Po dolgem svetlem dnevu, ko ostajajo za ljudmi le sledi po snežnicah, zamrznajo gore zase v neizmerno tišino. Veter zagode čez pomrle snežne poljane, kjer je v soncu zamolčko šelestala kopneča snežna plast. V koči ožarja ogenj zamušene obraze, dam je utonil in vse ž njim gine v spomin in občutje. Takrat ožive zgodbe, ki jih hranijo gore. Nizajo se druga na drugo. Zadnja ostaja v misli.

Izza oblakov je posijalo sonce, črnkasti zastori so se parali in nad gorami se je razprla blešča sinjina. Skalni špiči so stali odgrnjeni nad zelenjem gozdojva v gorskih dolinah, belina plazov v njih vnožjih je gnila v bleščanju pomejenih plati v steni Jermanovega turna.

V jutru se je privlekla rahla meglica nad rosno travo. Sonce je bilo še globoko za grebeni. V somrak je zaščebetel pič, glasneje je zažuborela

kmalu zanesel k fari, odkoder nihče ne pride več nazaj.

Taki sivolasi starčki z upognjenimi hrbiti so stali malo bolj ob strani in pustili mlajšim, da so se zbrali bliže skupaj. Vse je bilo zbrano: otroci, dekleta, fantje, žene, možje, starčki; vse, kar je moglo na noge, se je zbralo, da čuti ob ognju klic, ki bo plaval nad vsem svetom: klic Odršenika.

Mehka teničica tihega mraka zagrne zemljo. Na zapadu se svetijo le še odenki sledi sonca, vse drugo je že zamrlo. Prve, še medle zvezdice se svetlikajo nad glavami množice. Po Pohorju in Slovenskih gorah je raztresenih že mnogo svetlih točk.

Vsi skoraj hkrati utihnejo, se obračajo nemirni na vse strani in komaj slišno dihanje se še čuje iznad glav. Tedaj spreleti množico drget zaradi treska mogočnih možnarjev, ki so postavljeni malo vstran. Brž nato pa se pojavi v vizenici prva iskra, iz katere zagori skromen plamenček in objema šibico za šibico. Raste in raste, žari vedno bolj, plamen švigne tu pa tam že izven kup suhih drv in rožja. Še preden se človek prap zave, je plamen objel že polovico vizenice in osvetlil ves prostor daleč naokrog z motno svetlobo.

Zubljji, ki sikajo z ostrimi in konicastimi jeziki v zrak, mečejo svetle sence na obraze ljudi, ki stoje okrog. Lica jim žare od zadovoljstva, srce jim vriska v radosti. Še starčkom se zdi, da so se razpotegnile njihove gube na obrazu in so jim izginili z glave sivi lasje. Vse zre tiho v ogenj, le prasketanje napolnjuje ves prostor. Počasi se množica pomika nazaj. Vročina jo sili k umiku. Tihi in zadovoljni smehlja se razlijejo čez obraze haloških ljudi.

Vizenica žari. Zari v močnem siju. Čuti se, kako je ta ogenj močan, živ, ves živ in žareč. Vseposvdož leži tiha pomladna noč. V drevju in trsu se poraja novo življenje. Novi sokovi, ki poljejo iz zemlje z vso silo v trse in drevje,

Bistrica. Drameče je prihajal mrzli spodnji veter po dolini. Pod smrekami se je stiskala gosta tema. Negibna siva površina ravnine je vzvalovala in se uovršila s trdimi, krutimi črtami.

Dan je rasel in se nagibal. V pečini so bile izrezljane čeri in mogočni stolpi, pod njo se je odpiralo mračno snežno dno. Mrka gorska krnica se je širila s plazov na grebene, obrisi vršičev so se črtali po nji, čeznje je sršilo sonce in razblinjalo svojo luč ob požledenih skalah v usabnem koritu. Onkraj doline se je nízal pusti, razvlečeni greben k sesedim sklodom razbrzdane gore in nad njo je visel kopast neurni oblak.

Človeka sta plezala, prvi se je trudil za robom. Vrv se ni ganila. Spodnji je gledal za njo, ko je potekala po snežni površini in izginjala za snežnimi skladi. Nobenega glasu ni bilo od nikjer. Ze pred urami je prelezala vnožja tropa gamsov, nekeje v dolini je zaukal človek, ki ga je morda bilo strah samote in zgoraj na temenu gore sta postajali drobni piki in se potem pomikali po slemenih v onkrajno dolino.

Noga mu je drevnela v slabi stopinji. Moral se je premakniti. Sključen pod previsom se je

oprijel krhkega roba in tipal podse. Nekeje globoko je udaril kamen, sprožil plaz, ki se je grmél usul po žlebovih. Vrv je ohlapnila in se v gubah spuščala. Šumenje obleke je bilo prvo, kar je spodnji zaslišal, potem ostro zasoplo dihanje in naenkrat je šinila mimo njega brezoblična gnota, vrv je švinsnila po zraku in se napela od telesa do telesa. Strašna peza ga je povlekla k sebi. Uprl se ji je z vsemi močmi. Nihče ni slišal krika, razkle-nilo mu je prste, nekaj volnih udarcev je preglasilo bobnenje plazu in nerazločni sta obležali razbiti trupli na sivem snegu pod steno.

Iz doline je prinašal veter glasove zvonov, nekeje se je oglašil človek, globja in zamolknejša senca se je razvlekla v odsoneja.

Pomlad bo prešla v poletje in težko klasje se bo sklanjalo v rahlem vetru, sonce se bo eršilo na blestečih kapljicah oplajajoče rose. Toda vse je prevzela pomlad po dneih, ko se je zarezovala v oči boleča rumenkasta luč in je zmagaj bil dež v gostih, bijočih curkih. Zarek ni segel med zidove, le tam daleč na gorah so žareli zasneženi grebeni v krvavih zarjahl, ko se je razmaknilo nebo v širnem krogu nad pokrajino.

Boris Režek.

Naš novi listek bo manuskript letalskega filma:

Poslednja zapoved

Že večkrat je marsikdo bral izraz »filmski scenarij« ali »libreto« ali »filmski manuskript«, pa si ni bil povsem na jasnem, kaj prav za prav ti izrazi natančno pomenijo. Zato se nam zdi pravilno, da naše čitatelje, preden pričnemo objavljati »Poslednjo zapoved«, scenarij, ki je bil podlaga za istoimenski film in ki smo ga dobili od družbe Warner Brothers, nekoliko seznanimo z vsebino teh pojmov.

Predvsem se nam zdi potrebno, da pojasnimo nekaj podrobnosti in razčistimo razliko med »sujetom«, »scenarijem«, »filmskim manuskriptom« in »režijsko knjigo«.

»Sujet« (izgovori: siže) ali »filmska ideja« lahko vsebuje le nekaj stavkov, in če je ta »sujet« ali »filmska ideja« dobra, — nova, zanimiva, napeta — bo vsako filmsko podjetje rado odkupilo teh nekaj stavkov. Seveda je tak »sujet« zelo težko napisati. Vsako znano filmsko podjetje sprejema slednji teden na tisoče takih »filmskih idej«, toda le v prav izjemnih primerih se dogodi, da je tak »sujet« tudi sprejet.

»Scenarij« je pisan v obliki manjše ali tudi večje novele, ni pa potrebno, da bi bili v njem dialogi (razgovori). V »scenariju« so prikazani ti isti prizori, ki jih v tem ali onem filmu gledamo na platnu zapovrstjo. Vsak »filmski scenarij« bi se dal — po majhnih spremembah in popravkih — brez nadaljnega natistiti kot roman ali kot povest.

»Filmski manuskript« se sestoji v glavnem iz »scenarija« in »dialogov«. (Te dialoge pišejo na podlagi scenarija posebni dramaturgi. V marsikakšem filmu opravijo to delo tudi po trije ali po štirje ljudje.) Prevedeni naslovi (pri nas so po krivdi zagrebških prevajalcev in pogosto nekritičnih domačih posnemalcev čisto prav nemogoče) so pogosto vzeti (v skrajšani, neredko spremenjeni obliki) iz zgoraj omenjenega dialognega manuskripta.

»Režijska knjiga« je popolnoma dovršen filmski rokopis, po katerem je bil film posnet. Filmski manuskript je kot »režijska knjiga« opremljen do vseh podrobnosti tudi že z vzemi opazkami, ki jih je bil vanj vnesel po svojih zamislih režiser.

»Poslednja zapoved«, v katerem bomo spet srečali našega starega znanca, ki se nam je bil tako močno vtisnil v spomin zlasti kot »Robin Hood« — Errola Flynna, je filmski manuskript, ki ga bomo začeli že v kratkem objavljati v našem listu. Ilustriran bo z risbami, ki so bile napravljene po fotografijah tega filma. Manuskript sam je napisan v obliki majhnega romana. Scene se nizajo ena za drugo po isti vrsti kakor si sledi v filmu. Vanje so vnešeni dialogi, ki so bili vzeti iz dialogne knjige. Ta filmski manuskript je bil napisal Dan Tothoroth; v našem prevodu bodo doma vse scene iz tega filma.

Bralci tega prvega pravega filmskega manuskripta bodo imeli lepo priliko, da se bodo lahko seznanili s slogom ameriških filmskih dramaturgov. Videli bodo, kako je prav za prav treba pisati za film. Filmski roman ne spada v literaturo in tudi ni nikakšno samostojno umetniško delo, temveč je sestavina sodružniškega dela, ki ga morajo složno opraviti avtor ideje (sujeta), avtor scenarija, avtor dialoga in filmski dramaturg, ki je bil vso to podrobno in posamično delo povezal ter ga pripravil in prilagodil tako, da ga bo lahko uporabil filmski režiser, pod čigar umetniškim vodstvom igralci ustvarjajo značaje in ustvarjajo film.

V »Poslednji zapovedi«, v tem našem filmskem romanu, trepeta odmev že davno pozabljenih eksplozij na zapadni fronti leta 1918, na tistem predelu, kjer so angleški piloti v zadnjem trenutku

ga ženejo, da nabreknejo brstiči. Krog in krog je mlado življenje, tisto življenje, ki se kakor čez noč porodi in pomladi svet.

Mladi zapojejo. Njihova pesem plava nad vsem bojnim stvarstvom, nad tihimi in komaj v mrak pogreznjenimi in zasanjanimi Halozami, nad temi ljudmi in se krade v njihova srca. Vedno več radosti se nabira v njih, vse bolj sočno in veselo zveni njihova pesem. Živa je ta pesem, kakor je živo vse okrog njih, vse življenje, ogenj in celo srca upognjenih starčkov.

Ko se pesem razlije čez griče in utihne med njimi zadnji odmev, se čuje od fare ubrano pritrkavanje vseh zvonov. Od vseh strani prihaja pesem zvonov in nosi s seboj veliko-nočne pozdrave. Polno svetlih ognjev žari vso okrog, vmes pa se oglašajo strelj možnarjev.

Na veliko soboto so mi oblekli novo obleko, v kateri sem se zdel zelo neroden. Prav malo mi je bila po volji. Povsod me je rezala in se mi je zdela mnogo prelepa zame. Oče mi je strogo zabíjal, naj pazim nanjo, da jo bom imel dolgo lepo. Za vsak dan, je dejal, bom nosil še vedno staro.

Vtepel sem si v glavo, da se bom ravnal po njegovih besedah.

Na velikonočno jutro smo sedli vsi k mizi, ko sta oče in mati prišla od rane maše. Oče je narezal mesa, kruha in hrena. Tudi jajca smo olupili. Na tešče smo morali zavžiti najprej hren, šele potem druge jedi. Ko sem si hotel razrezati kruh, me je trdo posvaril: »Ne smeš! Lomi si ga! Kristus je tudi lomil kruh.« Tudi nobenih vilic mi niso dali. Z golo roko sem jemal kosčke mesa in drugih stvari in jih nosil v usta.

Nazadnje so mi zdrobili lupine blagoslovljenih jajc v predpasnik in me poslali ven, da sem jih raztrosil okrog hiše govoreč: »Obvaruj to hišo vseh nadlog in vsega hudega!« To sem pozneje moral kot najmlajši storiti vsako leto.

Včasih je kateri od nas proseče zastokal: »Saj me ne bo, ne!« Pa to ni nič dosti pomagalo. Neusmiljeno so nas podili h križu, da bi nemoteno delali naprej.

Zase vem, da sem bil zelo neposlušen. Vselej sem se izmaknil, kjerkoli sem le mogel, le da mi ne bi bilo treba proč. Hotel sem imeti povsod svoj radovedni nos. Dobro se še spominjam, kako kruto me je zgrabil eden izmed fantov za klobuk in za lase ter me brcnil proč. Klobuk mu je ostal v roki. Posadil ga je na možnar in dejal, da ga bodo pustili, naj ga odnese v zrak. Tega pa sem se le zbal in sem mlo zajokal. Vedel sem, da bi ga na drobne kosce raztrgalo. Le kaj bi potem bilo doma? Po velikih prošnjah so mi ga le vrnili; objubiti pa sem moral, da se ne bom več prikazal pri možnarjih.

Ko je bližal kaplan z možnarjem, ki je nosil belo obleko in stolo na roki, se je zaporedoma sprožilo šest možnarjev. Zenske so vztrepetavale, vreščale in se držale za ušesa, otroci pa smo vselej zamizali, da ne bi videli dima, ki se je pred treskom poglaval v zrak. Teh šest mogočnih strelcev je oznanilo ljudem okrog, da se bo kmalu pričel blagoslov.

Jerbase so pokrili s trdo poskrobljenimi in lepo zlikanimi robci. Na vsakem sta bila dva, ki so jih dali križem, da je viselo navzdol krog in krog osem oglov. Ko so jih potem ženske dvignile na glavo, so frfotali ti vogli v vetru, da jih je bilo lepo gledati v dolgi vrsti, ko so stopale po ozki poti druga za drugo. Na oddaljenejših hribovih pa so se oglašali težki možnarji, in njihov tresk se je izgubljaj počasi med grabami na vse strani. Vse ozračje je bilo razgibano, tudi ljudje so se zganili iz mirovanja. Nad vsem je plaval en sam klic: Aleluja!

Mnogo ljudi se je zbralo na vrhu. Se najstarejši so prisopihali, obujali lepe spomine na mlada leta in modrovali: »Najbrž sem letos zadnjič pri vizenici. Zdi se mi, da me boste

Popoldne sem šel v novi obleki z drugimi otroki na Kocil. Hoteli smo pogledati, koliko je ostalo še ognja od prejšnjega večera. Precej otrok se nas je zbralo skupaj, danes jim vsem niti imen več ne vem. Dobro pa se še spominjam njihovih obrazov. Daleč v svetu so razkropljeni, vsak se bori za svoj kosček kruha in ko se jih spominjam, mi je prav toplo pri srcu.

Precejšen kup pepela je stal pred nami. Vse je zgorelo, le ob krajih so ležali kratki kosčki rožja, ki ga plameni niso dosegli. Z dolгим kolom smo razbrskali pepel in z njim oglje, ki se je v sončni svetlobi zdelo popolnoma mrtvo. Le toplota je še izhajala iz njega. Na vse strani smo ga razbrskali. Ko smo pa v sredini opazili še živ ogenj, smo ga spravili na kupček in začeli znova kuriti. Spet smo zaneli majhen ogenj in čepeli okrog njega. Pridno smo nalagali, da ni nehalo goriti. Uživali smo ob njem vse bolj, ker je bil naš in smo sami počeli z njim, kar smo hoteli. »eleli smo takrat, da bi bila noč in bi se naš ogenj videl prav tako daleč, kakor se je prejšnji večer videla vizenico. Ker nam je bilo zelo toplo — ogenj in sonce sta puhtela toplota — smo slekli suk-njiče in jih pometali po tleh. Nihče ni pazil, kam ga je zagnal. Takrat vem, da so občudovali mojo novo obleko, sam pa sem se jezil nad njo, ker nisem smel v njej niti pošteno sesti, niti poklekniti, da je ne bi umazal.

Ko smo se proti večeru pobrali, da bi jo mahnil domov, smo se zmenili za drugi dan. Vedeli smo, da bo pri Kazimirju napravil viničar gugalnico in se bo tam zbrala mladina ter se zabavala. Nas ni smelo manjkati.

Pobral sem suknič in ga oblekel. Takoj sem se prestrašil. Na prsih sta zijali dve, za pest veliki luknji. Pregorela mi je. Nekaj časa sem ugibal, kako bi se ji bilo moglo to zgoditi, pa nisem prišel do zaključka. Šele malo pred domom, ko sem sedel na travi in mlo jokaj,

Le v športu se lahko merijo mali narodi z velikimi

Že ob prvem pogledu na velikanske uspehe, ki so jih dosegali Finci takoj ob začetku modernih olimpijskih iger in potem vsako četrto leto, mora vsakdo priznati, da so Finci v športnem pogledu daleč pred vsemi drugimi narodi na svetu. Težko si je predstavljati, kako je mogel ta, niti štirinajstletni narod, vzgojiti in pokazati svetu take športnike, kakor jih ni mogla pokazati nobena država kljub najbogatejšim sredstvom, ki so jih žrtvovala za športno gibanje in za uspehe svojih tekmovalcev. Kratek pogled v zgodovino olimpijskih iger in v zgodovino malega in trdoživskega finskega naroda nam pojasni marsikaj. Prav iz odnosa finske narodne zavesti in športnega gibanja lahko tudi vidimo, kako velik in odločujoč činitelj je bil šport v narodni zgodovini finskega naroda.

Ko se leta 1894 na klic barona Pierra de Coubertina prvič sestali narodi v Atenah k modernim olimpijskim igram iz vseh krajev sveta, Finska še ni poznala urejenega športnega življenja. Značaj finskega naroda in njegove življenjske navade pa so nudile soliden temelj za razvoj modernih športnih panog vseh vrst. Marsikatero športno panogo, kakor na primer smučanje, veslanje, jadranje so bile vsakdanja življenjska nujnost finskega naroda. Finci so imeli že od nekdaj mnogo smisla za spretnostne igre, imeli so moč in vztrajnost že v svojem značaju in so zato z navdušenjem sprejeli vse moderne športne panoge in telovadbo. Po vplivih pa, ki so prihajali konec 19. stoletja iz tujine na Finsko, pa so Finci znali sijajno združiti s svojim izročilom svoje vaje v preizkušnjo moči in svoje junaške igre z vsemi modernimi športnimi panogami. V resnici pa se je športno gibanje na Finskem začelo razvijati šele v prvem desetletju današnjega stoletja in to prav takrat, ko je bil finski narod v vsem zavisen in tlačjen od carske Rusije.

Šport je rešil narod propada

Kratek pogled v nekaj stoletij finske narodne zgodovine nam pove, da se je finski narod mogel ohraniti le zaradi tega, ker so bili Finci naravni, zdravi in odporni ljudje. Od leta 1581 je bila Finska kot velika vojvodina združena z Švedsko. Leta 1809 pa so prišli Finci pod carsko Rusijo. Ruski car je izjemoma dal Finski statut, s katerim je Fincem dovolil, da so se lahko v okviru popolne avtonomije razvijali svobodno na temeljih svoje narodne kulture. Te razmere pa so se kmalu zaradi odločujočih krogov v Petrogradu izpremenile. Proti koncu 19. stoletja so Rusi popolnoma podjarmili Fince. Prav v tej dobi pa so Finci že začeli gojiti šport in telovadbo v vseh modernih oblikah. Z ukinitvijo finske avtonomije in razpustitvijo posebne finske vojske, ki so jo Finci dotedaj še imeli, so se Finci vrgli popolnoma v organizacijo športnih in telovadnih društev, v katerih so hoteli ustvariti nov, zdrav, mlad, udaren in odopen rod, ki bo znal nuditi odpor vsemu pritisku od zgoraj. Na vsem Finskem je bilo v tej dobi že okoli 200 raznih športnih in telovadnih društev. Ta društva je leta 1900 hotela povezati vrhovna finska športna zveza »Suomen Voimistelu — ja Urheiluliitto«. Rusija pa ustanovitvi te vrhovne finske športne zveze ni bila prav nič naklonjena. Rusi so v tej zvezi videli poizkus organizirati mladino in društva, ki bodo imela povsem finski narodni značaj. Zato so Rusi tudi tej vrhovni zvezi prepovedali vsako delovanje. Toda Finci se niso dali ugnati in so skrivaj delali in organizirali svoja društva naprej. V začetku dvajsetega stoletja pa so se politične razmere še poslabšale. Rusi so brezobzirno gazili njihove pravice in nasilno kršili zakone, na podlagi katerih so Finci organizirali svoja društva. Delo finskih športnih društev je bilo na ta način silno oteženo. Nasilje, ki je prihajalo iz Petrograda, pa je naredilo Fince še odpornejše in še bolj so se zagrizli v vzgojo svoje mladine v športnih društvih. Ustanavljali so vedno nova športna društva, v katera je prihajalo vedno več finske mladine, ki je imela pred seboj en sam cilj: popolno osvoboditev svoje zemlje. S telovadbo, športnimi vajami, s spretnostnimi igrami in medsebojnim tekmovanjem se je finska mladina utrnila in izvežbala.

Leta 1905 in 1906 so bile politične razmere na Finskem že tako neznosne, da so se začeli kazati znaki aktivnega odpora, istočasno kakor v Rusiji. Rusija je bila prisiljena ublažiti pritisk. Končno je Fincem uspelo, da so dobili dovoljenje za ustanovitev svoje športne zveze in da so bila njena pravila potrjena. S tem so Finci tudi uradno združili vsa športna in telovadna društva, ki so delovala že ves čas prej. Finska telovadna in športna zveza — Suomen Voimistelu — je Urheiluliitto — je postala članica mednarodnih športnih zvez, kar je pomenilo, da so bili Finci v mednarodnem športu priznani kakor samostojen narod.

se mi je porodila misel, ki je utegnila biti prava: razbrali smo ogenj in nanj pometali suknjice. Pozneje sem zvedel, da nisem bil sam tako nesrečen.

Do mraka sem sedel na hladni zemlji in se jokati. Domov si nisem upal. Da bi bilo to kje na hrbtu, bi se skrival, da ne bi tako hitro prišlo na dan, spredaj pa se to ni dalo. Takoj bo padlo vsakomur v oči in posledice bodo neizbežne. Bal sem se očetovega pogleda, ki me je hotel huje kot udarci leskove šibe. Pa kaj sem si hotel?

V precej gostem mraku sem nenadoma opazil pred seboj mater, ki me je šla za iskat ter me za roko odvela domov. Še ona se je jezila name in me okregala, zato se ji nisem upal izdati svoje nesreče. Dejal sem le, da jočem, ker me boli glava.

Takoj ob prvem koraku v hišo je oče opazil ob svetlobi luči pregorelo suknjo. Pristopil je in oba z materjo sta jo ogledovala.

»Pusti ga danes, ker je Velika noč! Saj bo še čas za račune!« je prosila mati očeta. On se je vdal. Jaz pa sem predobro vedel, da se bodo za to kazeno nabrale tudi obresti, zato bi mi bilo ljubše, če bi bil storil takoj, kar je nameraval. In res, nekdo pozneje sem dobil zvrhano mero z obrestmi vred.

Naslednjega dne sem moral ostati v hiši in se nisem smel niti giniti čez prag. Zunaj je sijalo toplo pomladno sonce, po katerem človek tako zelo zažrepan, na črešnji ob hiši so razcveteli že prvi cveti. Sedel sem nepremično ob oknu in gledal drobne črešnjeve vejice. Zdjaj pa zdaj sta priletela nanje škorca v blestem črnem perju ter prinesla suho travo za gnezdo. Urna sta snuknila v kletko, ki jo je oče obesil k debli, potem pa sedla nekaj trenutkov na vejo, zavijala vse mogoče melodije in spet odhitela. Tako sta hitela neprestano sem ter tja in me kratkočasila.

Z drugega vrha pa je prihajal vesel smeh in pesem mladih ljudi, ki so se lovili in se

Finska — svetovna velesila v športu

S tem je Finska doživela pomlad svoje narodne prepore. Leta 1906 so Finci že poslali v Atene štiri svoje tekmovalce. Leta 1908 pa so na olimpijskih igrah v Londonu postali pozorni na finske tekmovalce ne samo zaradi njihovih športnih uspehov, ampak tudi zaradi tega, ker jih je Rusija prisilila, da so nastopali pod njenim imenom. Pri olimpijskih igrah leta 1912 v Stockholmu pa so se Finci izkazali prvič v vsej svoji športni veličini. O najslavnejšem tedanjem finskem tekmovalcu Hannesu Kolehmainenu so takrat pisali, da je on tisti, ki je s svojo zmago postavil Finsko v svetovni zemljevid.

Rusom ti sijajni uspehi finskih tekmovalcev niso bili prijetni. Javne oblasti v Rusiji so pri mednarodnem olimpijskem odboru protestirale, da bi se smela Finska postavljati s svojimi uspehi kot samostojna država, in so dosegli, da je mednarodni olimpijski odbor leta 1914 tudi izbrisal Finsko iz članstva olimpijskih držav. Ta odločitev je močno razočarala finski narod. Toda kljub tej odločitvi niso popustili Finci niti za trenutek. Delali in organizirali so naprej in vsa Evropa je tedaj vedela, da je najhitrejši tekač Finc Kolehmainen, čeprav finske države ni bilo.

Prišla je svetovna vojna in olimpijske igre leta 1916, ki bi morale biti v Berlinu, so odpadle. Fincem ni bilo treba nastopiti za Rusijo. Pač pa so Finci leta 1914 sodelovali pri igrah baltskih držav, ki so jih priredili Švedi v Malmö. Uspehi finskih športnikov so bili presenetljivi, da skoraj neverjetni.

V svetovni vojni je finska mladina, ki se je vrgla v športnih društvih, na vseh straneh vkusala delati za osvoboditev svojega naroda. Revolucija, ki je leta 1917 izbruhnila v Rusiji, je končno nudila možnost narodne osvoboditve tudi Fincem. V proglasu, ki je bil na skrivaj razširjen po vseh finskih športnih in telovadnih društvih, je tedanji vodja finskega športa Lauri Pihkala takole govoril finski mladini: »Svoboda je dobrina, katere ni mogoče drugim darovati. Da bomo vredni naše svobode, je treba, da si jo priborimo sami, ali vsi, da smo pripravljeni boriti se zanj in žrtvovati vse. Ni važno, ali smo živi ali mrtvi. Važno je za nas in za naše sinove, da bomo živeli dobro, ali pa, da smo pripravljeno tudi umreti za dobro stvar, če nam to sedaj ne bi uspelo. Svoboda je draga tistim, ki se čutijo sposobne za žrtve in jaz mislim, da tako najlažje mislimo mi, ki smo športniki.« Pihkala je imel prav. Športniki so naredili vse, kar so mogli za doseg samostojne Finske.

Pa tudi tedaj, ko je Finska že imela svojo popolno samostojnost, ni pozabila na šport in na sodelovanje pri mednarodnih tekmah, zlasti pri olimpijskih igrah. Finci so prav v tem videli najlepšo možnost narediti mlado državo popularno po vsem svetu. Uspehi finskih tekmovalcev leta 1920 v Antverpu in zmage nesmrtnega Pavaa Nurmija v Parizu leta 1924 so zadivile ves svet. Mladina se je vneto oprijela dela v športnih društvih, nenehoma je trenirala in se skušala približati svojim nedosegljivim mojemotom, ki jih je občudoval ves svet. Uspehi niso izostali. Rezultate, ki jih je postavljala Finska, so za katere so v tedanjem času govorili, da je to višek, kar more doseči človek, so kasneje še izboljšali. Toda zopet samo Finci. Nič ne na svetu se jim ni mogel približati. In tako so zmagovali naprej. Leta 1928 v Amsterdamu, leta 1932 v Los Angelesu in leta 1936 v Berlinu. Triinpolmilijonski narod na severu Evrope, ki ga sicer ne bi poznal nihče, je postal slaven po vsem svetu.

Olimpijske igre, ki jih za 1940 pripravljajo Finci v svojem glavnem mestu Helsinkih, so za njih največje slave. Finci gledajo lahko s ponosom na kratko zgodovino modernih olimpijskih iger. Med vsemi narodi so prav gotovo Finci oni narod, ki danes v športu pomeni največ na vsem svetu. Do sedaj je pri modernih olimpijskih igrah sodelovalo 724 aktivnih finskih športnikov. Toda nobeden izmed teh številnih športnikov, ki so se udeležili tega praznika mladine, moči in zdravja, ni prišel na olimpijske igre nikdar samo na izlet. Ti tekmovalci so proslavili svojo domovino s številnimi zmagami in so prinesli domov 69 zlatih, 66 srebrnih in 69 bronastih olimpijskih odlikovanj.

Finski minister-rekorder govori

Za mlado finsko državo bo leto 1940 največji praznik: v svoji skromni domovini bo sprejela mladino vsega sveta. Finci brez dvoma ne bodo mogli nuditi tistega razkošja, ki so ga dali tekmovalcem Amerikanci v Los Angelesu ali Nemci v Berlinu. Toda zdi se, da je mali finski narod pravilno razumel pravi duh olimpijskih iger in da bo v tem smislu tudi organiziral XII. mednarodne olimpijske igre.

Danes govori notranji minister finske republike dr. Kekonen, predsednik finskega olimpijske-

gurali. Doli v grabi pa je pela sosedova Fefka, s katero sva bila v tistih dneh najboljša prijateljca.

Tedaj mi je bilo hudo, kakor jetniku, ki so mu vzeli prostost, pa ni ničesar zakrivil. Danes pa se mi zdi, da se mi včasih še vendar vzbudi v srcu odmev tiste pesmi, ki so jo peli takrat mladi in sem jo moral za kazeno poslušati pri oknu. Včasih, pravim. Vselej skoraj takrat, ko pomislim na tiste obraze, ki so strmeli ob vizenici v ogenj in v katerih srca se je vselil plamen tiste velike ljubezni, ki jo je Kristus prinesel s seboj.

VI. romanje v Rim. Za binkošne praznike bo pohitelo 300 Slovencev s posebnim vlakom v večno mesto Rim. Med potom si ogledajo Firence, nato Rim, kjer ostanejo od 23. do 28. maja. Poleg cerkve ev. Petra in vatikanskih muzejev bodo imeli izletniki priliko pod strokovnim vodstvom ogledati si stari, srednjeveški in moderni Rim. Predvidene so tri poldnevne krožne vožnje z avtobusi. Na binkošno soboto popoldne pa obiščejo izletniki polno rezidenčno sv. očeta, Castel Gandolfo, Albansko jezero in Frascati. Nad 100 izletnikov pa pohiti ta dan v Neapelj. 25. maja je predvidena audienca pri sv. očetu, kjer se poklonijo Piju XII. Slovenci v narodnih nošah, v krojih ZFO in ZDK. Na binkošno nedeljo pa bodo imeli priliko udeležiti se slovesne službe božje, katero bo imel sv. oče Pij XII. v cerkvi sv. Petra. Na binkoštni ponedeljek se mude izletniki v Benetkah. Isti dan zvečer ob 8 pa bo privozi poseben vlak v Ljubljano. — Vsi otroški, to je voznina Ljubljana-Rim in nazaj, avtobusi po Rimu, hrana in stanovanje, dalje krožna vožnja v Firence in prehrana v Benetkah III. razr. za osebo 850 din, II. razr. 1000. Prijaviti se je do 17. aprila pri Prosvetni zvezi v Ljubljani, Miklošičeva 7.

Naročajte in širite »Slovenski dom«

ga odbora in bivši finski ter evropski rekorder v ekoku v višino, tekmovalcem naslednje besede: Prijatelj! Smo v zadnjem letu priprav za XII. olimpijske igre leta 1940 v Helsinkih. Se vedno imamo pred očmi sijajna razkošja, ki so nam ga nudili domačini v Berlinu, in še vedno se spominjamo življenja, ki je vladalo na njihovih borbiščih. Večjih svečanosti še nismo videli.

Dejali so nam, da so bile berlineke igre živa slika moči, volje in zmagoslavja. Igre, ki jih pripravljamo mi skrbno in z vsem navdušenjem, ki ga imamo za šport, naj bi bile v znamenju sloge in prijateljstva. Nikomur ne bomo oparekali slovesa igre. Mi pa hočemo pri teh igrah pripraviti samo bratski sestanek najboljših tekmovalcev vsega sveta.

Prijatelj! Ne pozabimo nikoli, da je šport — igra. In morda najlepša med vsemi, ki v njej

Šahovska tekma za državno prvenstvo

Pred začetkom 6. kola je vodja turnirja prebral pismo predsednika Šahovske zveze prosvetnega ministra Stevana Čirčiča, v katerem se zahvaljuje za pozdravno brzojavko, ki so mu jo udeleženci turnirja poslali ob začetku turnirja. To zahvalo so navzočni sprejeli kot posebno počaščenje.

Takoj nato se je začelo 6. kolo. Največ zanimanja je vladalo za partijo Pie-Vuković. Igrala sta damski gambit. Pirc je začel boljše igrati, Vuković pa je skušal izenačiti po Laskerjevem razbremenilnem sistemu. Oba sta igrala zelo previdno in natančno. Igra je bila ves čas napeta. Vukoviću se je počasi le posrečilo izenačiti. V končnici trdnjav in kraljice je imel Pirc sicer kmeta več, a je bila postava tako izenačena, da je bil remis, za katerega sta se potem odločila, neizbežno.

Schreiber in Furlani sta igrala damski gambit. Kmalu po začetku je Furlani spregledal potezo s trdnjavo ter zašel v težave. Pozneje pa se mu je posrečilo igrati izenačiti. Partija je bila dolgo časa nejasna in sta se nazadnje igralca zedinila za remis.

V igri med Lešnikom in dr. Virmarjem je prvi že takoj v začetku izgubil kmeta. Igrala sta italijanski začetek. Lešnik je igral taktično dobro in precej dvorezno. Dr. Vidmarju tak način igre ni bil všeč, ker se je moral preveč braniti. Igra je postajala čedalje bolj napeta, dokler ni dr. Vidmar v 18. potezi spregledal figuro in se nato takoj vdal. Lešnik je spet dokazal, da je nevaren tudi najmočnejšim igralcem.

Vidmar ml. in Kostić sta igrala damski gambit. Vidmar je dobro začel in si je pozneje osvojil še kmeta. Kostić se je odlično branil in izsilil zamenjavo figur. V končnici trdnjav in dveh kmetov sta se igralca odločila za remis.

Avirovič in Tomović sta igrala slovanek obrambo damskega gambita. Po začetnih potezih sta igro izenačila, nato pa je Tomović spregledal trdnjavo, kar je prineslo Aviroviču veliko prednost. Tomović je sicer pozneje dobil figuro za dva kmeta, vendar se je moral po 38. potezi udati. Avirovič se je s tem zelo približal naslovu mojstra. Kdor hoče na tem turnirju postati mojster, mora v boju z mojstri doseči vsaj štiri točke.

Rožič in Filipčič sta igrala aljehtinko. Filipčič je boljše začel. Beli je igral zelo ostro, pri tem pa je izgubil kmeta. Filipčič si je nato naredil prostega kmeta, vendar se je Rožiču s spretno igro — pretil je poleg tega tudi z matom — posrečilo izenačiti in nazadnje doseči tudi remis.

Bröder in Petek sta igrala damski gambit. Bröder je bil v začetku že zelo nevaren, pozneje pa je Petek izenačil in je imel upravičeno upanje, da bo dosegel vsaj remis. V končnici enakih tekačev pa ni dobro igral in je Bröder s kmetom več v 63. potezi zmagal.

Bröder je med igro protestiral pri vodstvu turnirja, ker so Petku zagrebški mojstri analizirali partijo na deski, na kateri so drugače kibicem prikazovali potek posameznih partij. Vodstvo je zaradi tega odstranilo desko.

Preinfalk je proti dr. Kalabarju v Niemcovičevi indijski brambi dobro zaigral. Pozneje je dr. Kalabar izenačil. Partija je bila zelo zapletena. V končnici trdnjav ima Preinfalk kot črni močnega konja proti tekaču. Igra je bila v nejasni postavi v 58. potezi prekinjena.

Stanje po 6. kolu: Pirc, Vuković, Bröder 4,5, Kostić, Schreiber 4, Avirovič 3,5, Preinfalk 3 (1), Lešnik, Tomović 3, dr. Vidmar, Vidmar ml., Furlani, Filipčič 2,5, Petek 1,5, Rožič 1 in Kalabar 0,5 (1).

Se enkrat tekma Celje:Olimp

Ker vsebuje članek, ki je izšel v Vašem cenj. listu z dne 28. marca 1939, št. 71 na tretji strani v drugem stolpcu in pod naslovom: »Se nekaj o tekmi Celje: Olimp«, neosnovane in lažne trditve, ki bi znale škoditi tako ugledu našega kluba, kakor tudi ugledu omenjenih oseb našega g. predsednika in člana kluba g. Brunška, Vas tem potom, sklicujoč se na §§ 26. in 27. zakona o tisku, vjudno pozivamo, da blagovolite objaviti v naslednji številki Vašega lista na isti strani in na istem mestu sledeč popravek:

Ni res, da: »tekma je zapustila klavem vtis pri ljudeh, ki so morali gledati, kako so igralci SK Celja pogazili ugled kluba«. Res pa je, da tekma ni zapustila klavernega vtisa ter da igralci SK Celja niso pogazili ugleda kluba.

Ni res, da: »Malokdo ve, da je bil neodločen izid tekme, v kateri so bili Celjani absolutni favoriti in so vodili s 4 goli razlike, določen že 4 dni pred tekmo.« Res pa je, da nihče ni mogel vedeti, da je bil izid tekme določen že 4 dni pred tekmo, ker ni bilo ničesar prej določenega za izid tekme.

Ni res, da: »o tem priča dovolj jasno izjava, ki jo je dal dan pred tekmo tajnik SK Celja kapitanu nogometnega moštva SK Jugoslavije g. S.« Res pa je, da tajnik SK Celja ni dal nobene izjave nikomur, ker ni govoril z nobenim kapitanom SK Jugoslavije, ker ga sploh ne pozna.

Ni res, da: »izjavil je, da bo rezultat tekme neodločen, s čimer bo SK Jugoslavija odletela iz prvega razreda, kar je bil tudi edini cilj te tekme, ki so jo tako večje zrežirali celjski športni intriganti, odigrali pa razen dveh častnih izjem ljudje, ki so v svoji klubski zagrizenosti pozabili, da so športniki.« Res pa je, da tajnik SK Celja ni ničesar izjavil, da bo SK Jugoslavija odletela iz prvega razreda, ker ni bil to cilj tekme, ker jo niso zrežirali nikaki športni intriganti in ker niso pozabili, da so športniki.

Ni res, da: »Kolikor smo mogli izvedeti, sta zaradi skandaloznega nastopa nogometnega moštva Celja takoj po tekmi podala ostavko dolgoletni klubski predsednik celjski veletrgovca g. Ravnikar in igralec moštva g. Brunšek.« Res pa je, da pisec ni mogel ničesar izvedeti, da sta takoj po tekmi odstopila predsednik kluba veletrgovca g. Ravnikar in igralec g. Brunšek, ker omenjena gospoda sploh nista odstopila ter sta ostala na svojih mestih vršeč še nadalje kot doslej svoje naloge v korist kluba.

Ni res, da: »Odstop klubskega predsednika in enega najboljših igralcev pač pove dovolj in bo go-

zmaguje harmonija telesa, moč, mladost in pamet. Šport nas je zbližal z onim tovarištvom, ki nastane samo tam, kjer si vsak v pošteni borbi prizadeva, da bi stori največ in da bi prekosil samega sebe. Ali ni bil tudi pri starih Helenih bog prijateljstva Zeus Philios tudi pokrovitelj olimpijskih iger. Ali je treba res posebnega napora, da v tem času, polnem sporov, pozabimo na vso zlobo, ki nas obdaja. Recite, prijatelji, ali se tekmovalci boje naprov?

Daljnja in miroljubna Finska si mnogo prizadeva, da bi okrepila one vezi, ki družijo moderne olimpijske igre z igrami starih Helenov.

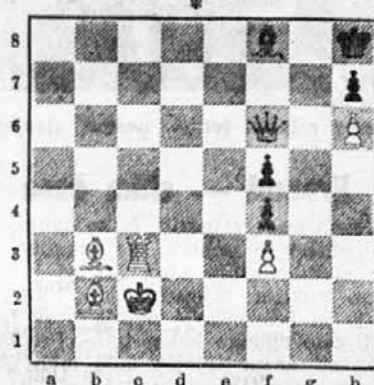
Prijatelji, tekmovalci iz vseh strani! Finski šport je dočkal za leto 1940 veliko čast. Mi vam želimo to leto nuditi ono, kar smatramo za najlepše: pravi šport; poštene, toda zagrizene borbe v čistem športnem duhu, s katerim živimo!

V sedmem kolu igrajo: Preinfalk: Avirovič, dr. Vidmar; dr. Kalabar, Vuković; Lešnik, Furlani; Pirc, Petek; Schreiber, Filipčič; Bröder, Kostić; Rožič, Tomović; Vidmar ml.

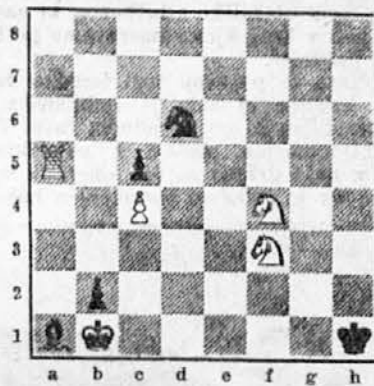
Bröderjeva zmaga nad dr. Vidmarjem

Šahovska tekma za prvenstvo Jugoslavije v Zagrebu je v tretjem kolu prinesla velmojstru dr. Vidmarju poraz, ki mu ga je zadal po izvrstni igri Bröder. Igra, h kateri je napisal navedene pripombe Bröder sam, je potekala takole:

1. d4, e6; 2. e4, Sf6; 3. Sf3, b6; 4. g3, Lb7; 5. Lg2, De8; (Na 5... c5 pride 6. d5! ed; 7. Sh4 in beli ima boljše igrro); 6. 0-0, c5; 7. b3 (v poštev je prihajalo d5 z žrtvijo kmeta na pri: 7. d5, ed; 8. ed, Sd5; 9. e4, Se7 in beli ima namesto pešca močan napad); 7... ed; 8. Lb2, Le7; 9. Ld4, (na 9. Sd4 črni izenači z Lxg2, 10. Kg2, Dd7+, 11. Kg1, d5), 0-0; 10. Lb2, d5; 11. ed, Sd5; 12. Sbd2, Se6; 13. Te1, Dd7; 14. Se4, Tfd8; 15. De2, Tac8; 16. Db1, De8 (Lf6 ne gre zaradi e4!); 17. Sfe3, Se5; 18. Le5, La8 (dobra poteza, s katero črni reši višji položaj dveh figur); 19. Lb2, Sb4; 20. La8, Ta8; 21. a3, Sd5! (Se6 je slabo zaradi naslednjih potez De4); 22. Se5, Tac8; 23. Te8, Te8; 24. Dd3, Te7! (edina poteza, ki parira grožnjo Da6); 25. Td1, De8; 26. Df3 (slaba poteza. Treba bi bilo igrati e4), Lf6! (beli ima zdaj težave, ker Lb2 ni branjen); 27. Ld4 (bolje je bilo 27. Sd3, Lb2; 28. Sb2 in črni bi kljub temu bolje stal); Se3; 28. Td3, Sb5!; 29. De4 (Lb2 ne gre zaradi Te2); 30. Se4, Lb2; 31. Sb2, Tb2; 32. Dd7, Te2! in črni dobi); Sa3; 30. Sg4, Ld4; 31. Dd4, h6; 32. Dd4 (groba napaka, zaradi katere beli kmalu zgubi — treba bi bilo igrati Se5), Te1+; 33. Kg2, Se2; 34. Sh6 (obup) gh; 35. Dg4+, Kf8; 36. Td2, Sf1; 37. Kh3, e5! — Beli se vda, ker na Td7 sledi Ke8! in črni bi izsilil izmenjavo kraljic!

Vjemite črnega kralja v treh skokih

...tudi v treh skokih

tovo naletel v celjski športni javnosti na globok odmev.« Res pa je, da odstop klubskega predsednika in enega najboljših igralcev ni v celjski športni javnosti naletel na nikak globok odmev, ker odmeva ni moglo biti, ker omenjena gospoda nista odstopila.

Ni res, da: »že itak redkim ljubiteljem nogometa v Celju ne bo več treba gledati takih protišportnih demonstracij in da je bilo moštvo SK Celja pač edino, ki si je dovolilo ta neodpustljiv prestopke proti športni morali.« Res pa je, da je bila redkim ljubiteljem nogometa v Celju dana prilika gledati protišportne demonstracije teden kasneje v nedeljo 2. aprila t. l. ob priliki tekme mladini Celja in Jugoslavije, ko so igralci prvega moštva Jugoslavije in člani istega kluba udri na igrišče ter z grožnjami pretli sodniku, ki je bil primoran predčasno zaključiti tekmo, kar najbolj priča o športni morali tistih, ki drugim očito, da so jo prekršili.

Za naklonenost se najlepše zahvaljujemo in beležimo s športnimi pozdravi. — SK Celje.

Drobne iz Kranja

Svengalijev nastop v Kranju. Samo še velikončni prazniki ločijo Kranjčane od Svengalijevega prihoda in njegova poskusnega večera v Narodnem domu. Začetek obeh prireditvev v torek in sredo bo točno ob 20, ker je spored dolg in traja nad tri ure. Zaradi tega naprosamo cenjeno občinstvo, da zasede svoja mesta točno ob napovedani uri. Da se občinstvo izogne nepotrebnemu navalu pri blagajni, ki bo poslovala oba večera v Narodnem domu že od 19 naprej, nujno priporočamo obiskovalcem Svengalijevih prireditvev, da si nabavijo potrebne vstopnice v predprodaji v trgovini gosp. Hlebsa na Glavnem trgu. G. Svengali bo nastopil v Kranju s svojim najizbranejšim sporedom ter naprosamo cenj. občinstvo, da mu prinese k poskusom jasnovidnosti majhne predmete, ki so v zvezi z večjimi dogodki, ki jih bo G. Svengali pred občinstvom javno rekonstruiral. Ker razen napovedanih dveh prireditvev G. Svengali ne bo v Kranju mogel, dati nobene predstave več, pozivamo vse, ki jih zanima tak večer, da si pravočasno preskrbijo potrebne vstopnice.

Daruj za osrednji slovenski prosvetni dom v Ljubljani!

Velika noč tistih, ki nas vozijo na počitnice

Odgovorno in naporno delo železniških uslužbencev — Dvakratni napor, nič praznikov in počitka — to so pirhi železničarjev

Skoraj za vse tiste, ki smo zamenjali srajčke s hlačami še v času, ko so bili avtomobili redka in večini ljudi neznana senzacija — da o aeroplanih sploh ne govorimo — je bila v otroških letih vožnja z vlakom največje doživetje. Takrat je bila lokomotiva simbol vsega napredka, ki ga je preneslo 19. stoletje, prav tako, kakor se zdi, da so simbol sedanjega časa tisoč kilogramske bombe in plinske maske. Nič ni čudnega, če je todaj mladina videla v strojevodji skoraj pravilno osebnost in da se je skoraj slehernemu vrezal v srce veliki vzor: ko bom velik, bom postal strojevodja. — Leta so minula; mladina je zamenjala svoje vzore s časom in jih postavila višje: na letala, avtomobile in — nogometna igrišča. Pri večini drugih, ki so nekdanje gledali v svoj vzor strojevodje, pa je zob časa zgledal njihov ideal tako, da je celo spomin nanj komaj ostal. Le prav redki so ostali zvesti sanjam mladih let in še ti se morda danes — kesajo.

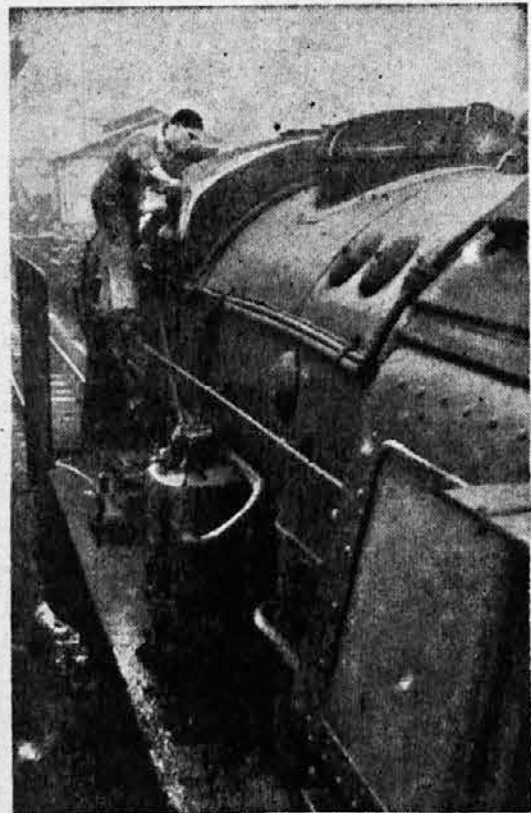

Veliki vzor mladih let — postati strojevodja...

Promet — slika časa

Kdo nam more zameriti, če se danes, posejani med najrazličnejše poklice, ne menimo za naše vzornike iz mladostnih sanj. Nič ni čudnega, če iz našega poklica sklepamo, da teče življenje strojevodje in železničarja morda prav tako enostavno ali celo ugodno kakor naše. Preobsežno bi bilo očrtovati najrazličnejše delo tako obsežnega železniškega aparata, ki je postal s svojim velikanskim prometom živ izraz sodobnega življenja in vedno bolj pospeševanega tempa. Oglejmo si podrobneje tiste železniške uslužbence, ki nas spremljajo na poti v kraj, kjer nameravamo prebiti velikonočne počitnice.

Ljubljana je po svoji legi izredno važno železniško križišče in zato je ljubljanska postaja pravo moralno in etično središče. Tudi Maribor kot obsejna postaja z najprikladnejšim vhodom v našo državo za vse smeri iz severa in severovzhoda je podobno obremenjen kakor Ljub-

Stroj in človek: Kurjač na parnem kotlu največje lokomotive naših državnih železnic.

ljana. Veliki teden pa je za glavne postaje res pravi križev teden. Začenja se pomnoženo delo, ki je tem hujše, ker železničarji že povprečno delo komaj zmagujejo. Prvo preglavico v velikem tednu jim povzroča številni dijaki, ki se vsipajo na vlake skoraj vsi ob istem času in ki vsi skušajo priti čim prej domov na počitnice. Nato se začne promet s tujci in izletniki. Za praznike same pa bi se vsa večja mesta najraje kar preselila. Mi vsi, ki v teh dneh odhajamo z vlakom, niti najmanj ne pomislimo, koliko je dela, priprav in poizrtvalnosti vloženi v to, da železniški aparat kljub velikanski preobremenitvi redno posluje in zadosti neštetim željam in pričakovanjem potnikov. Pripravljeni so ojačeni vlaki, osebje zanje je na mestu in tudi velikanske množice velikonočnih pošilk se odpravljajo brez zamud v redu. Ko sedimo v vlaku, ki nas pelje na počitnice, veselju in oddihu nasproti, je prav, če se spomnimo vseh tistih, ki nam po svoji dolžnosti in s svojim poizrtvalnim delom to omogočajo.

Sedimo na klopi in mimo okna beži pisana in v prvem zelenju se prebujajo pokrajina. Brez skrbi smo, pravočasno bomo prišli na svoj cilj in vse bo v redu. Kdo so tisti, ki nosijo odgovornost za našo brezskrbnost. Prvi je vzor naših mladih let.

strojevodja

Polno uro pred odhodom vlaka iz začetne postaje je prišel strojevodja v kurilnico in prevzel stroj, s katerim nas popelje v Veliko noč. Pri prevzemu stroja, ki traja precej dolgo, je pregledal vse naprave na stroju, kajti on je odgovoren, če mu zaradi napake, ki bi jo pri prevzemu stroja prezrl, stroj obstane ali nagaja med vožnjo. Zato mora biti strojevodja izkušen ključavničar z delavsko šolo; nato mora dve leti delati v železniških delavnicah, nato spozna do zadnjih potankosti najrazličnejše lokomotive, ki bodo kasneje zapuščane njegovemu vodstvu. Ko je tako izurjen v vseh spretnostih, potrebnih za upravljanje in popraviljanje lokomotiv, gre služiti stroju. Pa ne kot njegov vodja, ampak kot njegov delavec. Pet mesecev stoji za kotlom lokomotive kot kurjač, da spozna tudi to plat najtežjega železničarskega posla. Ko je končal vse te preizkušnje, mu šele zapajo stroje manjših tovornih vlakov. Za tem pa se začne njegova kariera po sposobnosti in vestnosti. Z lokomotiv, ki vlečejo tovrstne vlake, pride na stroje osebnih vlakov na lokalnih železnicah, nato k strojem važnih potniških vlakov, za tem pa k brzovlakom in kot višek k mednarodnim ekspresom.

S to težko in dolgotrajno šolo pa še ni vse opravljeno. Delo strojevodje je še v naprej naporno in odgovorno. Med vožnjo mora paziti na neštete vidne in slišne signale. Od odgovarja kazensko in gmotno, če preze signal in tako povzroči nesrečo. Odgovarja za stroj, če ga z napadnim opravljanjem pokvari. Odgovarja, če mu vlak dela zamudo. Odgovarja, če ne vozi po predpisani brzini, ki je za vse posamezne dele katerekoli proge predpisana. Pri tem ga kontrolira avtomat, ki beleži s kakšno hitrostjo je lokomotiva vozila na posameznih mestih železniške proge. Tako stoji v svoji hišici in upravlja stroj. Njegov pogled pa je skoraj ves čas uprt na progo pred njim, saj ni dolžan paziti le na signale, ampak tudi na vse nepredvidene primere. Morda je proga pokvarjena, morda gre živina čez progo, morda je običajni avto, ki je vozil po cesti čez progo, prav na njej. Medtem, ko stoji za strojem od dopoldneva do kasnega popoldneva se mu v kotliču ob razbeljenem parnem kotlu kuha juha — kosilo. Pač nima časa, da bi neke izstopil in si privoščil obed. Pravijo, da žene strojevodji nikdar ne znajo skuhati tako dobrih juh, kakor si jih strojevodje sami skušajo ob stroju, čeprav to morda ni res, radi pa verjamemo, da juha lačnemu in trudnemu strojevodji skušana v piskerku ob parnem kotlu, tekne boljše, kakor kuharska umetnost žene na krožniku. Naj bo megla, burja ali vihar, 30 stopinj nad ničlo ali 20 stopinj pod njo, vedno ostane strojevodja zvesto na svojem mestu in skrbi za

Kurjač z dolgim železnim drogom razmetava žerjavico na rešetki, da bi lepše gorelo.

zaupano mu blago in potnike. Medtem, ko morda potniki godrnajo nad slabo kurjavo v vozovih, posebno takrat kadar je živo srebro padlo globoko pod ničlo, tedaj strojevodja stoji na preprihu. Od spredaj puhti vanj razbeljeni parni kotel, v hrbet pa ga hladi ledeni preprih odprte hišice na lokomotivi. V tunelih požira dim in se včasih duši tako, da bi mu celo plinska maska komaj pomagala. Vse to pa ga ne odvrne od tega, da ne bi vestno izpolnjeval svoje dolžnosti.

Tovariš strojevodje v preprihanem ohišju lokomotive med vožnjo pa je

kurjač

Ta je po priznanju vseh železničarjev, ki svoj poklic gotovo najbolje poznajo, največji revež in največji garač. Njegovo delo sestoji v tem, da služi stroju med vožnjo in da ga do podrobnosti pripravi pred vožnjo. Dve uri pred odhodom vlaka z začetne postaje že nastopi kurjač službo pri stroju. V stroju je sicer ogenj že zakurjen, vendar gori pod kotlom le toliko, da začneja voda komaj vreti. Tedaj je kotel pod pritiskom ene atmosfere. Da pa je lokomotiva sposobna za vožnjo mora biti v parnem kotlu 11—12 atmosfer pritiska. Zato kurjač pridno nalaga premog v ogenj pod kotel, vmes pa ves stroj očisti, pregleda in maže. Ko pride strojevodja mora biti glavno delo že opravljeno.

Med vožnjo je vsa skrb za ogenj pod kotlom prepuščena kurjaču. Hkrati pa je njegova dolžnost, da tudi pazi na signale in da skrbi za napajanje stroja z vodo. Medtem ko prvi lokomotiva od postaje do postaje, je čisto med vožnjo treba zleži iz ohišja lokomotive na parni kotel in tam mazati, če to zahteva potreba. Najhujše pa je vsekakor

opravilo, ki mu je dalo tudi ime. Ogenj pod kotlom neprestano žre velikanske množine premoga. Skozi majhna vrata je treba metati premog na vso rešetko, ki je pri največjih lokomo-

Vse se vrti, vse se giblje, zato na najbolj občutljivih mestih nikdar ne sme manjkati maže.

tivah široka dva metra, dolga pa dva metra in pol. Enakomerno razmetavanje premoga po taki rešetki je prav posebna spretnost, hkrati pa je nad vse naporno. Lopata, s katero meče kurjač premog, presneto mnogo zajame in z vso silo jo zavili proti odprti peči, tako da kosi premoga lete daleč na vse strani po rešetki. To delo opravlja ves čas globoko sklonjen. Kadarkoli odpre vrata peči mu udarja v obraz strašna vročina plamena. Kadar se obrne nazaj pa mu pozimi ohladi razbeljeno lice mrzli preprih. Kljub temu pa vse teče z njega od samega napora. Na napajalnih postajah, ki so postavljene druga od druge v razmeroma velikih razdaljah, dobi kurjač skromno pomoč. Na tenderju, ki vozi velikansko zalogo premoga, se med vožnjo jemlje premog iz največje bližine. Ko ga tod zmanjka ga kurjač niti ne doseže več. Zato bi moral v tenderju samem premog najprej prelagati, da bi ga mogel iz ohišja lokomotive zopet doseči. Na napajalnih postajah pa mu to delo opravijo delavci. Če mu zmanjka premoga seveda med vožnjo, ne more čakati in mora to delo opraviti sam. Na takih postajah mu delavci tudi očistijo pepelnjak zato, da bi kurjač dobro vleklo.

Vsi potniki, ki vstopajo in izstopajo na postajah, pa redno lahko opazijo, da je prvi, ki je na tleh, potem ko vlak obstane, kurjač, ki hiti da izkoristi kratki postanek zato, da namaže najbolj občutljiva mesta na stroju. Nalaganje premoga v ogenj je seveda najtežji del kurjačeve naloge in je zanimivo, da kurjači kljub temu, da opravljajo to delo vsi potni in v velikanskim naporom v menjajočem se preprihu, ne zbole na prehladu. So silno utrjeni in če si ogledamo njihovo garanje v številkah, bomo to razumeli. Kurjač na osebnem vlaku, ki vozi iz Ljubljane na Rakek in nazaj porabi v dve in pol urni vožnji sem in tja 5000 kg premoga, ki ga mora v tem kratkem času vsega zmetati skozi ozka vrata na rešetko. Pet ton premoga z lopato preloži v dveh urah in pol res ni navadna šala. Opraviti to delo ves čas sklonjen, paziti na pravilno razmetavanje premoga v rešetki, pomagati strojevodji in mazati

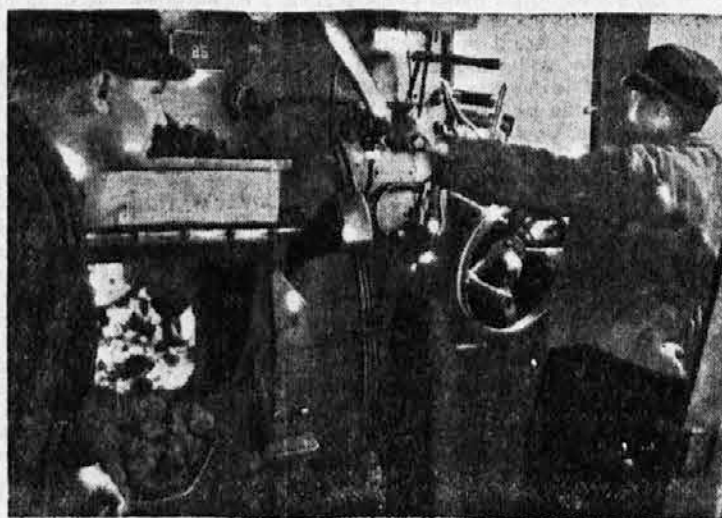

Kratek je postanek — le hitro premenjajmo tovar

stroj med vožnjo in na postajah pa je že res — preveč. Kurjač na osebnem vlaku Ljubljana—Zagreb in nazaj zmeče na ogenj okrog 7000 kg premoga. Kurjač na brzotovornem vlaku, ki ga navadno vlečejo najtežje lokomotive, pa porabi na vožnji iz Ljubljane v Zagreb in nazaj 13.000 do 15.000 kg premoga.

Takoj za lokomotivo in tenderjem osebnega vlaka je službeni voz. V njem je

vlakovodja

Prva slika: Skozi ozko poševno okno stoji strojevodja mimo velikanskega parnega kotla lokomotive na lesketajoče se in v da lavo izgubljajoče se tračnice. Njegova levica pa krepko drži ročico za ravnanje stroja. Kurjač na levi pa pita nenasitno žrelo kurjač s premogom.

Druga slika: Vsakdanji kruh lokomotive — premog — nakladajo na tenderje največ v Ljubljani. Vozičke premogom dviga posebno dvigalo, nakar jih izprazni naravnost v ogromno skladišče tenderja.

ki ima zopet cel koš dolžnosti in nalog. Sproti piše ves čas potni list-protokol vožnje. V tega zapisuje vse spremembe, ki se tičejo vlaka. Vpisuje zamude in vse izredne dogodke, če se vlak ustavi na progi. Na postajah, kjer ni prometnika, odpravlja vlak naprej. Med vožnjo in na progi je šef vlaka in odgovoren za vse ukrepe. Če se vlak ustavi med postajami na progi, je dolžan čim preje oskrbeti zavarovanje vlaka na obeh koncih prog. Znano je, da vlaka ni mogoče tako hitro ustaviti kakor avtomobil ali avtobus. Kljub zaviranju vozi vlak, posebno tovorni, še kakih 700 m daleč. Zato je treba v primeru nepredvidenega obstanka vlaka sredi proge zaznamovati progo 700 m pred in za vlakom zato, da drug vlak, ki bi slučajno ali pa po voznom redu pripeljal po isti progi, začne pravočasno zavirati in tako prepreči trčenje vlakov. Tudi vlakovodja je dolžan paziti na signale na progi in ima v ta namen posebno zvezo s strojevodjo. Za primer, da bi strojevodja in kurjač prezrla ali napačno tolmačila kak signal, ju je dolžan opozoriti, sicer nosi prav tako vso polno odgovornost. Da to lahko napravi, ima iz službenega voza napeljavno vrstico do ročne piščalke na stroju. Če hoče opozoriti strojevodjo, potegne za vrstico in lokomotiva zapiska.

Vlakovodju je dodeljen v pomoč

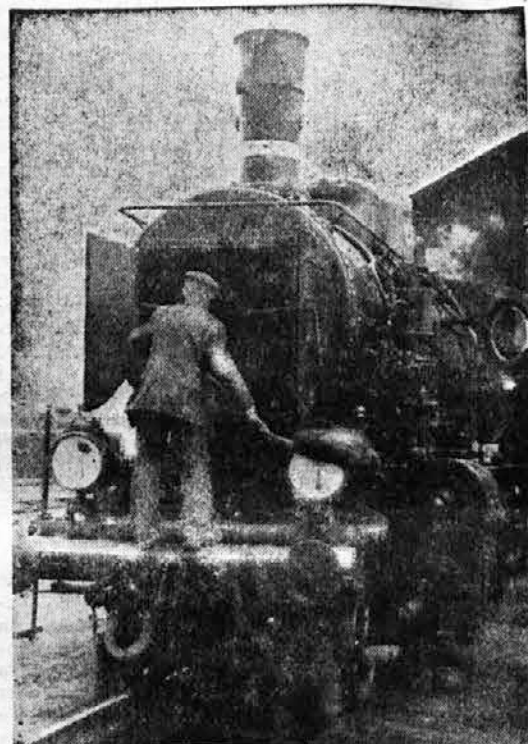
prtljažnik

ki sprejema na posameznih postajah prtljago potnikov. Med vožnjo pripravlja najrazličnejšo prtljago v prtljažnem vozu na primerna mesta in prave strani vagona, tako da jih na postaji lahko brez zamude zmeče iz voza. Med vožnjo tudi vpisuje vso prtljago in skrbi, da je vse poslovanje glede potniške prtljage v redu.

Naš ožji znanec pa je

sprevodnik

Njegovo delo pa ni le v šipanju kart in odpiranju vrat. Najmanj pa smatra za potrebno, da bi nadlegoval potnike, kar mnogi mislijo. Najrazličnejši predpisi, ki obravnavajo njegove dolžnosti in delo so tako obsežni, da bi jih lahko tehtali na kilogram. Med splošnimi predpisi navajamo sledeče: sprevodnik mora psihološko presojati stanje in razpoloženje potnikov, vedno mora brzditi živce in biti vljuden, postrežljiv, dobrohoten in tolerant, pa naj bo še tako zelo utrujen ali nervozen. Posebne težave mu napravljajo najrazličnejše vozovnice. V vseh se mora spoznati, hkrati pa gmotno odgovarja za vse napake, ki bi jih na-

Ko je lokomotiva z vožnje nazaj, se začne drugo delo: čiščenje stroja. Tudi dimniška vrata je treba odpreti in z lopato skidati kupe pepela in saj

redil pri izstavljanju novih in doplačilnih vozovnic. Ogromno je število najrazličnejših popustov in legitimacij za ugodnosti za vožnjo z železnico. Vse te mora poznati in se po njih ravhati. Če napravi napako v škodo železnice povrne škodo iz lastnega zaslужka. Če napravi napako v škodo potnika, se ta verjetno pritoži in zopet sledi gmotna kazen. Še neprimerno nerodnejši pa so najrazličnejši predpisi za vozovnice iz zamejstva in za vožnje z mednarodnimi vlaki. Vse skupaj mora poznati najmanj okrog 80 različnih vozovnic, od kakršnih je ena n. pr. navadna rujava za osebni vlak in druga na primer listkovna vozovnica, kakršne sprevodniki sami izstavljajo potnikom, ki so vstopili na nekaterih postajališčih reimo kamniške proge.

Po predpisu pripadajo sprevodniku za revizijo dva vagona potnikov. Pri povečanem prometu, še bolj pa ob velikonočnih praznikih to seveda ne gre in zato se dodeli sprevodnikom normalno po tri do štiri vagona, ob praznikih pa celo po pet vagonov. Pozimi zaradi neprestanega prehajanja iz toplih vagonov na mraz zlasti trpe sprevodniki na zdravju in jim je običajna desetletna nagrada za vestno delo — pošten revmatizem, ki jih trga po vseh udih. Še prav posebno veselje sprevodnikov pa so arogantni potniki, ki jim delajo težave in ki čisto mislijo, da je sprevodnik njihov sluga, ne pa poizrtvovalen in vesten uslužbenec, ki z največjim naporom komaj opravlja svojo dolžnost. Nihče ne pomisli, da morajo sprevodniki na dolgih progah nositi hrano s seboj in da si privoščijo večino dela le toplo kavo, ki jo jim da žena na pol. Nihče se ne vpraša, kakšen

(Nadaljevanje na 7. strani.)

Radio

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 8. aprila: 12 Reprodukcijski koncert — 12.45 Poročila — 13 Napovedi, 13.45 Koncert radijskega orkestra — 16 Prenos velikonočne procesije iz stolnice — 17.30 Kvišku srca (plošče) — 18.15 Koncert komorne glasbe: Kvarter pihal — 19 Napovedi — 19.45 Jože Vombberger: Velika noč — dramatični prizori (6. in 7. deli) — 19.50 Pregled splošno — 20 Velikonočne pesmi poje Sentpetrski cerkveni zbor — 20.45 Koncert radijskega orkestra — 22 Napovedi — 22.05 Za konec tedna (plošče) — Konec ob 23. uri.

Nedelja, 9. aprila: 8 Pihalni kvintet, vmes plošče — 9 Napovedi — 9.05 Vsekarne nekaj (plošče) — 9.45 Verski govor (g. dr. Ciril Potočnik) — 10 Prenos cerkvene glasbe iz stolice cerkve — 11.30 Koncert. Sodelujejo: g. prof. M. Lipovšek in povečani radijski orkester. Dirigent: D. M. Sijance — 12 Napovedi — 12.30 Kar želite dobiti (plošče po želji) — 14 Otroška ura: Nastop otrok (vodi gđa. Slavica Venceljova; oddaja: rokinjena od 14.30—17) — 17 Kitarski trio: (g. Prek Stan-ko, Privsek Josip, Slovnik Maks) — 17.45 Plošče — 18 Velikonočne pesmi: Radijski komorni zbor in radijski orkester. Dirigent: D. M. Sijance — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Koncert komornega tria (gđa. Fr. Ornikova, g. C. Sedlauer in M. Lipovšek) — 20.30 Koncert vojaške godbe. Dirigent viš. voj. kapelnik Ferdo Herzog — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Velikonočna oddaja za izselence: 1. Velikonočne pesmi (plošče); 2. Govor (prejeto iz Znanosti); 3. Nagrobne pesmi poje ob spremljevanju radijskega orkestra g. Tone Petrovič. — Konec ob 23.

Ponedeljek, 10. aprila: 9 Napovedi — 9.05 Na izlet! (plošče) — 9.15 Prenos cerkvene glasbe iz franč. cerkve — 9.45 Verski govor (g. prof. Filip Terčelj) — 10 Godalni koncert: ob spremljevanju harmonike (g. Stanko) — 11 Za boljšo voljo (plošče) — 11.30 Koncert Gregorčevih skladb. Sodelujejo: Slovenski vokalni kvintet in povečani radijski orkester. Dirigent: Janko Gregor — 13 Napovedi — 13.20 Tamburški orkester (vodi A. Kar-melj) — 14 Otroška ura (gđa. Manica Komarova; odda-va preklnjena od 14.30 do 17) — 17 Kmet. ura: Perutni-narstvo v Sloveniji (g. inž. Greif Anton) — 17.30 Beži-grajski pevski zbor, vmes Cimermanov kvartet — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Klavirski koncert go. Jadvige Strukelj-Poželenove — 20.30 Kova-čev študent — Veseloliga z godbo in petjem. Libreto: radislav Ivan Kovačič, glasbil: Vlado Vodopivec, za radio predložil: Jožek in Jekica. Izvajalec: štani radijske igr. družine, sodelujejo: Fantje in fanti in radijski or-kester — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Veseli trio, — Konec ob 23.

Torek, 11. aprila: 12 Valčki in polke (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Radijski šraml — 14 Napovedi — 14.30 Angleške narodne pesmi poje ga. Elhel Lewis, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek — 18.40 Nekaj vzgojnih navetov (g. dr. Stanko Gargala) — 19 Napo-vedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Deset minut za-veze (g. Fr. Lipah) — 20 Kvarter mandolina — 21 Mas-šenet: Menon (prenos iz Rima), v odmoru poročila, — Konec ob 23.30.

Sreda, 12. aprila: 12 Šraml — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Operni drolež (plošče) — 14 Napovedi — 14.30 Mladinska ura: a) Zakaj slavimo ve-liko moče (g. prof. Fr. Vodnik); b) Ročna dela: Lok in puščice (g. Miroslav Zor) — 18.40 Zagorje danes (g. Amos Adamič) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Koncert komorne glasbe. Sodelujejo: gđa. Keenija Kuselj (sopran), g. Ali Dermelj (violin), Bo-gomir Leskovic (cello), Marjan Lipovšek (klavir) — 21.15 Melodij jazz — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Pre-nos lahko glasbe iz restavracije «Emona», — Konec ob 23. uri.

počitek imajo sprevodniki sredi noči, medtem ko vlak prvi vozi pot. Malokdo pa ve, da sprevod- niki, ki pridejo z vlakom na končno postajo ter so po 100 ali 150 km od svojega doma, nimajo nobenega primerne bivališča in da morajo čaka- ti na povratno vožnjo, na kateri bodo zopet v službi, v skupnih sobah, ker ob vsakem trenutku prihaja in odhaja osebje, tako da tudi ponoči ni mogoče spati. Prav zaradi tega tajejo poleg revo- lutionizma sprevodnike v veliki meri živčna obolen- ja in želodčne težave. So žrtve poklica, ki ga vsi tako radi podcenjujejo.

Pri tovornih vlakih so tudi sprevodniki-zavi- rači. Ti na postajah opravljajo premikanje vagonov, potrebno za sestavljanje tovornega vlaka. Na manj- ših postajah morajo zavrčati tudi nalagati in iz- lagati komadno blago. Med vožnjo morajo paziti na tovar in na signale. Največjo odgovornost nosi zavrčar v zadnjem vagonu vlaka. Ključje ga sklepi sprevodnik in mora vedno, kadar vlak zapelje v postajo, paziti na to, da je vlak zapeljal tako daleč čez kretnico, da bodo čez kretnico vozili tudi drugi vlaki, ne da bi pri tem zadeli v zadnji vagon njegovega vlaka.

To bi bili glavni odgovorni ljudje, ki nas spremljajo na vožnjo v počitnice. Seveda je še neprimerno večje število vseh tistih, ki na po- stajah skrbijo za pravilno in varno vožnjo vlaka, ki vodijo iz pisarniških miz z umskim delom ves ta velikanski aparat previdno in smoteno, tako da ni nikdar in nikjer pomembnejšega za- stoja. Tudi njihovo delo ni samo odgovorno, am- pak tudi težko.

Posebni pirhi

Preden želimo vsem tem, ki nas vozijo srčno po železni cesti, vselej velikonočne praznike, je prav če pokažemo, še na dve grenki strani njihovega poklica. Prva so takozvani turnusi ali de- lavni red. Že v svojem oklopežu je minister pro- meta dr. M. Spaho omenil, da je železniško osebje obremenjeno do 50% in ne, kakor je predpis,

Nemški denar

Berlin, 8. aprila.

Prihodnji mesec začne na vsem nemškem ozemlju veljati gospodarsko izredno pomembna odredba o novem načinu plačevanja za blago, ki ga tovarne in druge ustanove dobavljajo državi za javna dela, za oboroževanje, za potrebe štiriletnega gospodarskega načrta itd. Te do- bave bo Nemčija odsej plačevala le delno v gotovini; 40 odstotkov dolžne vsote pa bo pla- čala v nakaznicah, ki jih bodo davčne oblasti pozneje sprejemale za plačilo davkov.

Ta novi red in njegovo daljnosežno po- membnost za bodočnost nemškega gospodarstva najboljše ponazarja stvaren primer:

Nemška država dolguje zasebnemu doba- vitelju na primer 100.000 mark. Od 1. maja da- lje bo dobavitelj dobil na račun svojega dolga pri državi samo 60.000 mark v papirnatih goto- vini, za 40.000 mark pa bo dobil nakaznice ali »davčne bone«. Za 20.000 mark bo dobil bo- nov št. 1, za 20.000 mark pa bonov št. 2. — Država se obvezuje, da bo bone št. 1. sprejela od tovarnarja za plačilo davkov, toda šele po sedmih mesecih od dneva, ko so bili izdani. Bone št. 2 bo država sprejemala na račun dav- kov šele čez 37 mesecev.

Ta novi način plačevanja je za državo tre- nutno ugoden, ker bo morala odsej plačevati za svoja naročila samo 60% v gotovini. Manj ugoden je ta način za državne dobavitelje, ki bodo dejansko dobili samo 60% za svoje blago, čeprav bodo pozneje z boni lahko plačevali davke, saj je gotovina za trgovca in izdelov- alca daleč zlasti v Nemčiji dosti večjega po- mena kakor je bila kdaj prej.

Trenutno je ta gospodarska rešitev za dr- žavo ugodna, v bistvu pa ne pomeni nič dru- gega, kakor da si je država pri davkoplačevalcu vzela predujem na davke, ki bi jih moral pla- čati šele čez pol leta, oziroma čez tri leta. Ne- ugodno in celo usodno utegne biti vsa stvar za državno gospodarstvo v daljšem času, saj bo čez šest, odnosno čez 37 mesecev država na- mesto davčnega denarja dobivala v blagajne papir. Denar, ki ga bo Nemčija dobila s tem postopkom, bo šel za oborožitev in za druge državne potrebe, ki jih bo država plačevala z denarjem, katerega bi morala dobiti šele čez tri leta. Vprašanje je zdaj, kakšne nove od- redbe za to zapleteno gospodarstvo bodo po- trebne čez tri leta, ko bodo nujnosti za dr- žavo še huje, kakor so danes.

Naročajte in širite Slovenski dom!

33%. To pomeni, da je železničar od 24 ur na dan do 12 ur v službi. Sila razmer, zlasti pa po- večanje prometa in dejstvo, da mnogi stari usluž- benci, ki še niso upokojeni, ne zmorejo tako težkega dela, je prisilila druge, da so morali skrajšati svoj počitek in svoj prosti čas. Do 12 ur na dan delajo železničarji in pri tem se jim ne šteje v službo čas, ko na končni postaji, kamor so prišli v službenem poslu, čakajo na drugo služ- beno pot. Dve, tri ure takega časa so zanje iz- gubljene in tako se zgodi, da njihov delovni red za ves mesec izgleda tako, da nimajo nekateri niti enega dneva s polnimi 24 urami zase. Ves njihov prosti čas je, razsekani na odmore od 12 ur navzdol in to deloma podnevi, deloma ponoči! Se manj pa more železniško osebje, ki je usluž- beno pri prometu računati s prostimi nedeljami ali prazniki. Z železno disciplino se vzdržuje ves aparat v teku na petek in svetek. Nedelja je delaven dan, prazniki pa še prav posebna prilika za napore in daljšo službo. Velikonočni prazniki zlasti pa letošnji, v katerih so padli pravoslavni in katoliški na isti datum, pomenjajo za želez- niško prometno osebje največjo preizkušnjo in najhujše garanje. Za ocvirke v njihovi velikonočni potoci pa so razne kazni, ki jih dolete ob malen- kostnih napakah. Te kazni so najhujše, saj so za- radi vzdrževanja discipline vse — denarne kazni, ki se odtrgavajo od plač in zaslužkov. Da te ne znesejo malo, naj dokazuje samo primer, da je že preračun bolniškega fonda železničarjev, tja se namreč stekajo kazni, določil 150.000 din dohodkov od njih.

Letošnji velikonočni pirhi naših železničarjev bodo grenko zasluženi. Vprašanje je le, če jih bodo zaradi pomanjkanja prostega časa sploh mo- gli v miru jesti. Mi vsi, ki se vozimo brez- skrbno na počitnice, pa sklenimo, da jim za pra- znike damo vsaj prijazno besedo in lep pogled, s katerim jim bomo dokazali, da se zavedamo vseh velikih žrtv, ki jih prevzemajo nasé v iz- vrševanju svoje odgovorne službe.

Od tu in tam

Stavka zagrebških trgovskih pomočnikov v trgovinah s specerijo in živilskimi potrebščinami je bila že po enem dnevu končana. Trgovci so morali naposled uvideti, da se pomočniki bore za svoje pravice in so zato pristali na posredovanje zveze trgovskih nameštencev. Podpisana je bila kolektivna pogodba, po ka- teri se daje pomočnikom osemurni delavnik. Obenem so se morali trgovci zavezati, da ne bodo odpustili nobenega svojih uslužbencev, ki so se udeleževali stavke, razen v primerih, ko- der dovoljuje zakon take ukrepe.

V Slavonijo so se začeli v večjem številu naseljevati kmetje iz Hrvaškega Zagorja in Medimurja. Zlasti okrog Djakova je bilo zad- nje dni sklenjenih mnogo kupčij z zemljišči, ki so jih nakupili doseljenci. Običajno se pro- daja jutro zemlje po 4 do 6000 dinarjev. Na- seljevanje pospešujejo zlasti gospodarske orga- nizacije hrvaškega gibanja.

S čudnim »emigrantskim« zakonom imajo posla Belgrajčani. Pred nekaj meseci je pri- bežala v Belgrad dunajska operetna pevka Marija Elmer in poiskala svojega nekdanjega ljubimca nekega belgrajskega inženirja, s ka- terim se je bila spoznala na Dunaju. Mislija je, da jo bo ta inženir rešil beganja po svetu s tem, da jo bo vzel za ženo in ji s tem preskr- bel jugoslovansko državljanstvo. Toda inženir, ki je prej računal na njeno palačo na Dunaju, se je premislil, čim je izvedel, da pevka od svoje hiše ne bo imela bogzna kolikšne dohod- ke. Da bi pa stvar boljše izpeljal, je dobil znanca Dragišo Mitčiča, ki je bil zaradi večjih grehov nekaj let na robiji, in ga pregovoril, da bo za lepo nagrado igral zakonskega moža igralki, takoj po poroki pa bo odšel spet po svojih poslih. Kakor je bilo domeni, tako se je tudi izvršilo. Nezgodna pa se je začela v trenutku, ko se je robijaš Mitčič dejansko za- ljubil v pevko in ni hotel od svojih pravic ni- kakor odnehati. Pevka mu je obljubila stalno mesečno rento, če je ne bo sramotil s svojo navpičnostjo. Ker pa Mitčiču to ni šlo v račun, je zadevo prijavil policiji. Tod so šele na pod- lagi te prijave dognali, da je bil ta zakon sploh sklenjen in iz kakšnih nagibov. Pravniki pa so mnenja, da se igralka ne bo mogla osvoboditi robijaša, ker je bil zakon sklenjen tako, kakor vevljajo predpisi cerkve in predpisi prava.

Večnadstropno hišo je ukazal podreti bel- grajski župan samo zato, ker za zidavo občina ni dala odobrenja. Gradbenik Milan Misimović je funkcijo občinskega odbornika razumel čisto po svoje. Tako se je lani na jesen spomnil, da bi bilo dobro zgraditi sredi mesta lepo pa- lačo. Ne da bi zaprosil za dovoljenje, je Misim- ovič začel graditi in na spomlad se je stavba začela dvigati od nadstropja do nadstropja. Šele tedaj so se na občini spomnili, da Misim- ovič za dovoljenje sploh prosil ni. To je bila prva usodna napaka. Druga pa je ta, da regu- lacijski načrt na tistem mestu sploh ne dovo- ljuje nobene nove stavbe. Samovoljni Misimo- vič je bil silno presenečen, ko so mu te dni prinesli ukaz župana Vlade Iliča, da se mora hiša takoj podreti, in sicer bodo to delo vzeli v roke gasilci. Misimović je užaljen začel pro- testirati in se sklicevati na to, da bo ostalo mnogo delavcev brez dela. Pomagalo pa ne bo nič, ker proti županovemu ukazu ni pritožbe.

Akademika, ki se je zavzel za dva mala tihotapčka, je ubil trošarski paznik Voja Kur- čubič v Belgradu. V okolici mesta živijo naj- bolj siromašne družine, ki se večinoma pre- življajo s tem, da pretihotapijo v mesto kako steklenico žganja, špirita ali kake druge pijače, ki je treba zanj plačati visoko trošarino. Ta- ko sta tudi predčerašnjim dva majhna otroka, vsak z dvema steklenicama vina, hotela pobeg- niti na samotnem mestu mimo trošarske po- staje v mesto. Paznik Kurčubič pa ju je zapa- zil, nekajkrat za njima ustrelil, nato pa vsa preplašena dohitel. Začel ju je neusmiljeno pretepati s palico, da sta se otroka kar valjala po tleh. Iz bližnje hiše je prizor opazoval 28- letni akademik Stevan Lukič. Pohitel je pred paznika in hotel obraniti otroka. Toda paznik je brez besede potegnil samokres in iz ne- posredne bližine ustrelil akademika naravnost v srce. Na krik ljudi so prihiteli orožniki in mo- rilca prijeli. Nesrečni akademik je bil siromak, ki je vzdrževal svojega očeta in mater. Študi- ral je tehniko, toda sleherni dan je delal na stavbah kot navaden zidar, da si je le zaslužil toliko, da je mogel jesti.

Svoj pogrebni zavod je ustanovila tudi belgrajska občina. Lepi zaslužki pogrebnih za- vodov so vzpodbudili občino, da je uredila svoje podjetje. Pogrebi se dele v pet vrst, od kate- rih je zadnja vrsta brezplačni pogreb za re- veže. Pogreb prvega razreda velja 3500 dinar- jev, drugega 1800, tretjega 1000 in četrtega 550

dinarjev, če je krsta kovinasta. Če pa je krsta lesena, so cene mnogo nižje: za 1. razred 1500, za 2. 800, za 3. 600 in za 4. 250 dinarjev. Ob- enem si je novi pogrebni zavod uredil trgovino z vsemi potrebščinami, ki so v zvezi s pogrebi.

Dva osebnata vlaka sta trčila na postaji Stari Futog blizu Novega Sada. Na postaji so bili vsi štirje tiri zasedeni, ker so tri zasedli to- vorni vlaki, na četrtem pa je stal vlak, ki je prišel iz Somborja. Nekaj minut kasneje pa bi moral pripeljati na postajo novosadski vlak. Postajenačelnik je hotel postaviti somborski vlak na tir, na katerem je stal krajši tovorni vlak. Somborski vlak je manever izpeljal, toda tisti hip je že privozil v postajo novosadski vlak in zadel v somborskega, katerega del se je nahajal še na kretnici. Udarec je bil silen. Nekaj vagonov je skočilo s tirov, a na potnike so začeli deževati kovčki in ostala prtljaga. K sreči ni bilo smrtnih žrtev, čeprav je bilo ra- njenih petnajst ljudi. Pač pa je gmotna škoda velika.

Zaradi borkovega koščka zemlje so se stepli bratanci Markovič iz Senkovičev pri Rogatici. Bratanci Dušan, Miloš, Rada in Milan Marko- vič so živeli na majhnem posestvu, katerega lastnik je bil stric Todor. Po posebnem dogo- voru z očetoma štirih bratancev je bil Todor obljubil, da bo zemljo po svoji smrti prepustil bratancem. Nedavno se je stric odselil, pred nekaj dnevi pa je prišel nazaj in povedal, da bo zemljo prodal, Milan in Rada nista imela nič proti prodaji, ker sta imela zagotovilo, da bosta svoj delež od strica dobila. Pač pa sta se uprla ostala dva. Pridrla sta v stričevo hišo in začela s puškama streljati. Ubila sta Milana in Rada, a strica ranila.

Rus Sergej Njemčinov, ki je bil spremljal rusko carsko družino v Jekaterinburg in jo tam izročil boljševikom, je umrl pred dnevi v Belgradu. Na njegov pogreb sta prišla le dva Rusa, ostali pa so iz prezira do pokojnika ostali doma. Njemčinov je bil v Rusiji odvetnik. Kot revolucionar je dobil takoj visok položaj od vlade revolucionarja Kereškega. Od tega je prejel tudi naročilo v avgustu 1917, naj spremlja carsko družino skozi Omsk v Tobolsk. Njemčinov je naročeno izvršil, toda carja je zapeljal v Jekaterinburg, ker so se v Tobolsku pripravljali caristi, da bodo carja osvobodili. Na končni postaji je izročil carja in njegove boljševikom, ki so z njimi opravili na rabeljski način. Njemčinov je potem pobegnil v Jugo- slavijo in dobil službo na sodišču kot dnevni- čar. Ostali ruski begunci ga niso marali ter z njim sploh niso občevali. Njemčinov je napisal tudi svoje spomine. Iz njih se bo morda osvet- lila marsikatera tajna, ki zavija do danes po- gin ruske carske družine.

30 dijakov je bilo nedavno izključenih iz gimnazije v Čacku. Tako strogo kazen je iz- glasoval profsorski zbor zaradi prestopkov, ki so jih dijaki zagrešili na pogrebu enega svojih tovarišev. Imeli so nagrobne govore, ki so bili hujskaški, a podobno so dali izraza svojim ču- stvom tudi na trakovih vencev. Huda kazen je dijake toliko bolj udarila, ker so vsi večinoma revali. Deset dijakov je bilo izključenih iz vseh gimnazij, ostalih dvajset pa samo iz ča- čanske gimnazije.

Zaradi ovac, ki so zašle na tujo njivo, je pri- šel ob življenje Rasim Ahmed iz Lažanov pri Bi- toljju. Rasimov sin je gnal ovce iz staje. Ko so tri ovce zalezle na njivo sosedu, se je lastnik pojavil iz hiše in začel vpiti. Nato je prišel iz svoje hiše še Rasim in skušal ovce pogosti z nji- ve. Toda sosed in njegov prijatelj sta se pripra- vila samokresa in začela streljati. Nekaj strel- jev je zadelo Rasima, da je padel. Napadalec pa sta pograbila za vile in premlatila žrtve. Trdoživ Rasim je groznim poškodbam podlegel šele dan kasneje v bolnišnici v Bitolju. Vzrok zločina so bili stari prepri med družinama.

Vaškega oderuha Radojka Petroviča iz Ma- lega Požarevca je obodilo sodišče na dve leti robije, ker je jemal od svojih dolžnikov oderuške obresti. Kmetom je rad posojal denar, pa si je zaračunaval obresti na tri mesece in sicer po de- set odstotkov. Toda obresti ob dogovorjenem ča- su ni vzel, četudi mu jih je dolžnik ponudil, tem- več jih je takoj prištel h kapitalu. Tako je odiral ljudi skoraj s 50 odstotnimi obrestmi. Pred sodi- ščem so žrtve povedale marsikatero žalostno zgodbo. Neki kmet si je bil l. 1931 izposodil pri Petroviču pet sto dinarjev. Do lani je moral pla- čati nič manj kakor 2500 din, povrh pa mu je moral podpisati prazno menico, s katero ga je Petrovič potem imel stalno v rokah. Kmalu so vsi zadolženi kmetje iz vase in okolice padli v njegove mreže in se niso mogli na noben način izvlči. Sodišče je oderuha naložilo za kazen dve leti robije.

Norman Raily Raine:

JUNAŠTVA ROBINA HOODA ZGODOVINSKI ROMAN S SLIKAMI

Zgodilo se je pa še nekaj hujskega. Robin Hood je udaril po njegovem meču s tako strahovito silo odspodaj navzgor, da je roka sira Guya Gisbourne- skega zatrepetala, omahnila, popustila — in njegov meč je v velikem loku od- letel v stran.

Sir Guy je bil razorožen. Zdal Robinu Hoodu, če bi bil po pri- rodi tak kakor sir Guy Gisbourneški in tako brez slednjega moralnih pomislekov, ne bi bilo treba napraviti drugega ka- kor prikočiti in razoroženemu siru Gu- yju Gisbourneškemu, ki je bil njegov smrtni sovražnik, s katerim je moral bojevati boj na življenje in smrt, zadati zadnji udarec in ga ubiti kakor psa.

Pa tega ni hotel storiti. Čudno! Dobro je vedel, da ga njego- vo popuščanje brez nadaljnega lahko stane življenja, kajti sir Guy Gisbourne- ski ne pozna viteštva, za junaško ravn- anje ne pozna upoštevanja in obudo- vanja, ampak misli samo na eno stvar: kako bi nasprotnika, ki se ne pusti ugnati v kozli rog in je nevaren, od- stranil s podla zvižaja in nevarno. Vse to je bilo Robinu Hoodu prav dobro znano, pa vendar ni hotel upreniti junaškega sklepa, ki se je bil v hipu porodil v njegovi glavi.

Takih dejanj pravi junaki niso spo- sobni. Nikdar jih ne bi bili utegnili za- grešiti niti nad najhujšim sovražnikom,

tudi če bi bil ta nasprotnik še tako podol.

Take stvari niso vredne plemiča, pa naj bi tudi bil upornik in uskok.

Zato je Robin Hood poskočil, v hipu dosegel z nogo meč ter ga porinil od strani pred sira Guya Gisbourneškega. Pri tem pa je ves čas pazil, da ga sir Guy ne bi presenetil.

Robin Hood je bil s tem dal siru Guyju Gisbourneškemu znamenje, da ho- če boj nadaljevati. Prekratek in premalo časten se mu je zdel tak konec. Raz- oroženega nasprotnika ne bi bil mogel kar tako zaklati.

Sir Guy Gisbourneški je sledil migu. Toda začutil je v sebi nekakšno ču- dno nezanesljivost in omahljivost. Nika- kor ni bil več sposoben, da bi se spet zbral za borbo. Dejstvo, da mu je bil Robin Hood, ta nevarni, gorjaceški upornik iz sherwoodskih gozdov, izbil meč iz roke in mu ga proti vsemu pri- čakanju spet vrnil ter ga vnovič po- zval k borbi, nanj ni vplivalo samo po- niževalno in sramotno, ampak tudi kot neke vrste slabo znamenje, kakor ne- kakšen opomin usode.

Najrajši bi bil ustavil nadaljnjo bor- bo ter se predal Robinu Hoodu na mi- lost in nemilost, toda zdelo se mu je ka- kor bi bil Robin Hood naskrivaj uganil njegove misli. Ni mu bilo za ujetnika sira Guyja

Gisbourneškega, hotel ga je imeti pred seboj mrtvega, premaganega tako, da mu ne bi mogel nikdar več v bodočnosti škodovati.

Saj pa je bil nasprotnik tudi stokrat zaslužil, da ga za vse zločine, ki jih je bil zagrešil v svojem življenju, končno doleti smrtna kazen, ki jo bo nad njim izvršil sam, Robin Hood, ki ga je bil sir Guy Gisbourneški ves čas tako strastno preganjal.

Kaj vse je bil ta zli duh omahljivega in nekoliko bebastega princa Ivana brez dežele v svojem življenju po odhodu kra- lja Riharda z Levijim srcem že zagrešil! Njegove krivice vpijejo do neba po kr- vavem masčevanju!

Kako je preganjal nedolžno saksonske ljudstvo! Kako je mučil ženeke in otro- ke, kako so njegovi ljudje ropali, poži- gali in ubijali po vaseh! Koliko gorja je moral pred njegovo razbojniško druhaljo pretrpeti ubogi saksonski narod! Kako silovito je preganjal tudi njega, Robinu Hooda, pa se mu je k sreči sijano iz- miznil!

Zdal je končno prišla ura masčeva- nja.

Robin Hood je zdaj napadel prvi.

Sir Guy Gisbourneški je njegove udarce že začel odbijati nezanesljivo, pa tudi prav nič zbrano.

Ta hip pa je Robin Hood zapazil, da je prišel do stopnic, ki so vodile v pod- zemlje, v ječo, in takoj mu je prišla na misel, da nemara prav v tej ječi vdičuje njegova uboga lady Marian.

Brž je odskočil od svojega sovražnika in skočil navzdol po stopnicah. Dva oborožena stražnika sta se mu na poti postavila po robu.

Stala sta eredi stopnic.

S krepkim zamahom je prevrnil oba in se pognal naprej navzdol.

Ta trenutek pa se je zavedel tudi že sir Guy Gisbourneški, za kaj gre.

Nemudoma je stekel za njim ter se pognal za obema stražnikoma, ki sta se bila že opomogla od udarca in se po- brala ter jo udarila za Robinom Hoodom.

Drug za drugim sta ga napadla.

Toda Robin Hood je kaj naglo opra- vil z obema.

Enega za drugim je prebodel. Zvalila eta se v stran in obležala kakor vreči.

Bil je pa tudi že zadnji čas.

Za stražnikoma se je že prikazal sir Guy Gisbourneški.

Zdal eta si oba smrtna sovražnika etala spet iz oči v oči.

Položaj pa je bil za sira Guya Gis- bourneškega neprimerno boljši kakor za Robinu Hooda.

Sir Guy Gisbourneški je namreč stal na vrhu stopnic, Robin Hood pa je bil nižje.

Lažje je tedaj napadel sir Guy Gis- bourneški, pa je tudi mnogo lažje od- bijal napade Robinu Hooda, ki je težje napadal in se težje branil.

Sir Guy Gisbourneški je skočil čez trupli obeh stražnikov in zaklical z moč- nim glasom Robinu Hoodu, ki je bil prav- kar komaj, komaj še zavrnil njegov divji udarec in se obdržal na nogah:

»Pomoli brž za blagor svoje duše!«

Toda Robin mu je prav tako glasno odvrnil:

»Dobro, v redu je ta tvoj nasvet! Ni- sem mislil, da si tako zelo pobožen! Bom molil, bom, toda ne za blagor svoje duše, temveč za blagor tvoje, ki je tako

črna, da se je peklenšček že naprej ve- seli in jo bo sprejel z največjim veseljem ter navdušenjem!«

Pri teh besedah je Robin Hood spre- no skočil na zemljo.

Na ta način se je v hipu rešil ne- ugodnega položaja v tej težki borbi.

Tako je tudi prisilil sira Guyja Gis- bourneškega, da se je moral, hoče ali ne, sam epustiti s stopnic.

In ta boj se je razvijal morda prav blizu lady Marian, ki mu z očmi sicer ni mogla biti priča, v duhu pa je morda vendarle slutila, kako težak boj bje za- njo in za vse dobre ljudi ta hip njen dragi fant, ponosni Robin Hood, ki ga ima iz dna srca rada.

Oba nasprotnika sta bila že na vso moč izčrpana. Komaj, komaj eta ee še držala na nogah.

Dolg je bil že ta divji dvoboj, pa se še ni hotela bojna sreča nagniti na no- beno stran.

Obilne kaplje znoja so jima preplegle obraza in močile kamenite tla. Ni bilo časa, da bi si kdo od njiju obrisal znoj- no čelo. Pot sam je silil v oči in jih za- lival, da so gledale le še kakor skozi pekočo meglo, vse solzne in zamaglene.

V glu in v ustih eta čutila njegov zo- pni kiselski okus in duh po njem jima je nevedno začel dražiti nosnice.

Le kdaj bo ta boj v kraju?

Kdaj bo mogel rešiti svojo lady Ma- rian iz ječe?

Misel na izvaljenko, ki v verigah ječi v temni podzemski jazbini, je Robinu dala v hipu novih, nečloveških moči.

Misel, da je za temi težkimi, želez- nimi vrati najbrž zaprt njegova lady Marian, mu je dala novega poguma.

Kako je v teh časih na Dunaju

»Vsa skrb je posvečena mladini, stari naj delajo, kar hočejo«

O življenju, kakršno je danes na Dunaju, bi gotovo tudi radi kaj več vedeli, ne? O tem vedo zanesljivo povedati brez dvoma ljudje, ki sami bivajo tam vsaj že toliko časa, da so se mogli podrobno živjeti v dunajske razmere. Vsem mogočim govoricam ne smemo verjeti, ampak poslušajmo rajši, kaj je te dni napisal za svoj hrvaški časopis dopisnik:

Dunajčani bodo še pili kavo, čeprav je »škodljiva«

Ljudje radi govorijo o tem, da se »pravi« Dunajčan ne bo nikdar privadil na nove razmere. Tisti, ki to trdijo, so se postavili na stališče, da bodo nemške oblasti prisilile domačine, da se podvržejo nemškemu duhu. Pokrajinski voditelj Burekel pa je psihološko dobro razumel položaj in ni ničesar ukrenil v tej smeri. V nekem svojem govoru je naglasil, da bo vse, kar je potrebno za doseg željenega cilja, zaupal mladini in da bo pustil starce, naj delajo, kar hočejo... Dunaj je zares ostal prav takšen kot je bil in njegovo življenje se ni niti najmanj spremenilo. Zadnje čase je vsekakor treba upoštevati gospodarsko stanje nemškega rajha. Dunajčani bodo morali — privrati po 23 letih — misliti na omejitve raznih življenjskih potrebščin. Do sedaj so imeli nekakšno protekcijo od strani Berlina, ker so si Dunajčani v času, ko v nemškem rajhu ni bilo kave, mogli — kakor tudi še danes — nabavljati kavo, kolikor so je pač hoteli. Maslo in mast že več let dajejo v starem rajhu na izkaznice, s prvim aprilom pa se je to začelo tudi na Dunaju. Te dni so dobili Dunajčani izkaznice za maslo in mast. Ni še določeno, koliko bo vsaka oseba dobila, računajo pa, da na dan po 50 gr masla in nekaj več masti. To je odvisno od »agrarnih« okolice mesta. Dunajčani bodo torej v bodoče jedli nekoliko manj masla, zato pa jim bo ostala kava kljub temu, da je propagandni minister Goebbels v nekem svojem objavljenem članku dejal, da je kava človeku škodljiva. Berlin upošteva potrebe in želje Dunaja in tu bodo torej še nadalje pili kavo.

»Ko se vrnem, lahko spet godrnjate«

Pokrajinski voditelj in državni komisar Burekel je Hitlerjev pooblaščenec. Na najvišjem mestu uživa takšno zaupanje, da ga je voditelj nemškega rajha pred nedavnim postavil tudi za dunajškega Gauleiterja, kar je bil prej Globočnik. Burekel je pri arijevih zelo priljubljen, ker ne izvaja nobenega pritiska. Posebno se zavzema za delavstvo, med katerim je — kakor on dobro ve — še vedno nekaj »rdetičih«. Te dni je proslavljal svoj 44. rojstni dan ter je za to priložnost odšel na 14-dnevni dopust v Oberpfalz. Pri odhodu se je od Dunajčanov poslovil z besedami: »Odhajam na 14-dnevni dopust in bi vas prosil, da med tem vasom — v kolikor je to sploh mogoče (!) — ne godrnjate... Ko se spet vrnem, lahko spet nadaljujete z godrnjanjem.«

Pred kratkim je imel Burekel tu veliko zborovanje, na katerem je spet poskušal priti v čim tesnejši stik z dunajsko dušo. Na koncu svojega govora, ko že ni mogel drugače — posebnega razpoloženja do tedaj še ni bilo — je dejal enostavno: »Čeprav moja mati ni bila Dunajčanka, vam zagotavljam, dragi bratje in sestre, da bom dober dunajski sin...«

Tako ravna Burekel z Dunajčani in gotovo je svoje poslanstvo izpolnil tako, kakor mu je bilo poverjeno.

Ne pripovedujte lažljivih vesti še drugim

Kakor povsod v Evropi, tako vlada tudi tu več ali manj vojaško razpoloženje. Ljudje časopise kar požirajo, še bolj pa poslušajo tuje radijske postaje. London zvečer nekajkrat oddaja v nemškem jeziku, in zatem francoske radiopostaje z nemškim sporedom. Občinstvo smatra, da bo tam slišalo to, česar ne bere v časopisih. To je oblastem dalo povod, da javnost opozorijo na posledice za primer, če bi ljudje to, kar so slišali od teh tujih postaj, pripovedovali naprej drugim. Zakon določa težke kazni od dveh do petih let za vsakogar, kdor raznaša v lastnem domu sprejete vesti — če so lažnive — še drugim. Če bi kdo takšne vesti razširjal javno, bi bila kazen še obsevtnejša. Dunajskemu radiu so se v ostalem pridružile še češke postaje: Moravska Ostrava, Brno, Melnik. Poročila oddajajo v obeh jezikih.

Stric je potegnil svojega nečaka v skrajni kot sobe, medtem ko je nečakova izvoljenka sedela v drugem.

»Kaj pa vendar misli,« mu je šepetal na uho, »kakšno pa si izbral. Saj vendar škili, povedane rame ima. Jeclja, naprej je nagnjena. noge ima na O in — — —«

Nečak: »Le brez skrbi glasno govori, gluha je tudi.«

najprej v nemškem in potem v češkem. Poleg tega oddaja Dunajska radijska postaja vsak dan poročila v slovaškem, češkem in ruskem jeziku.

Potovanje v protektorat Češke in Moravske še vedno ni dovoljeno. Ni mogoče potovati v Prago, niti iz Prage nazaj na Dunaj. Edina zveza je po pošti in po telefonu. Nasprotno pa je potovanje v Bratislavo razmeroma zelo enostavno. Češka in Moravska sta za sedaj še vedno odrezani od ostalega sveta, ker se morajo prej urediti razna vprašanja, kakor na primer vprašanje carin, deviz itd. Želja Dunajčanov, da bodo v kratkem času na primer lahko pili poceni pilsensko pivo, se še ne bo tako hitro izpolnila.

Brnenje letal — časovna napoved

Izredno dobro je organiziran poštni promet med Dunajem in Berlinom. Pošta, ki jo na primer oddaš do 10 zvečer, dobi oni, na katerega je naslovljena, že drugo jutro ob 3, ker pošto prenašajo poštna letala z Dunaja v Berlin in nazaj, ali pa iz Münchena na Dunaj in dalje v Berlin, kakor tudi nazaj v München. Točno ob 11 zvečer posluša ves Dunaj brnenje letalskih motorjev. Vsak ve, da je tedaj ura 11 zvečer. Če nimajo od tega druge koristi, imajo vsaj to, da tedaj lahko točno naravnajo svoje ure. To ponočno brnenje letal jim je zanesljiva časovna napoved.

Predsednik republike ponoči padel z vlaka

Žalostno naključje, nad katerim se je vsa Francija iz dna srca nasmejala

V noči od 23. na 24. maj — bilo je nekaj čez polnoč — je progovni paznik Radeau pregledoval železniško progo v bližini Montargisa na Franco-škem. Počasi je stopal ob strmem nasipu in nalahko poživljal. V roki mu je nihal eem in tja svetiljka, kakršne imajo pazniki vedno s seboj, kadar ponoči pregledujejo progo. Od časa do časa je naredil mehaničen gib in s klavircom udaril na tračnico ter poslušal, če je zvok klavir diva pri udarou na tračnico pravilen.

»Strah v pižami«

Nenadno pa se je pojavila pred njim bela postava, kot strah ob tej pozni nočni uri. Radeau je obstal in dvignil svojo svetiljko, da bi se prepričal, kaj naj pomeni ta polnočna prikazen. Na svoje veliko začudenje je opazil pred seboj človeka, oblečenega v svilen pižamo in bosega. Mož je imel svetle in naprej štrleče brke. Bil je v obraz blede in zmrišen las. Po licu je bil ves krvav, prav tako pa tudi po rokah. Kljub vsej tej žalostni svoji pojavi, pa se je mož še vedno držal od sile dostojanstveno.

»Kaj pa vendar počenjate tukaj?« ga je vprašal Radeau.

»Jaz sem predsednik republike«, je odvrnil mož v pižami s prepričevalnim glasom.

Radeau je stopil korak naprej, da bi od bližje videl čudnega ponočnega popotnika, nato pa mu je vljudo dejal:

»Dobro, dobro, saj vem, kaka je z vami. Vi ste vendar ves potolčen, dragi moj. Pojdite z menoj.«

Prijel je moža za roko in mu namignil, naj gre z njim. Kakšnih dve sto metrov dalje je stala hišica progovnega čuvaja Dariat. Ko sta počasi prišla tja, je Radeau potrkal na vrata in poklical:

»Dariat, za božjo voljo, vstani vendar!«

Vrata so se odprla. Na pragu sta se pojavila Dariat in njegova žena vsa preplašena in zaskrbljena, v samih srajcah in kamizolah.

Čuvajnica — »Elizejska palača«

»Našel sem pri pregledovanju proge tega čudaka, zares pravega čudaka. Pa naj že bo z njim karkoli, vseno je gotovo, da je potreben pomoči.«

Dariat in njegova žena sta ju gostoljubno sprejela in ju povabila, naj vendar vstopita. Čudnega neznanca sta peljala v kuhinjo. Dariatova žena je hitro zakurila v štedilniku, še prej pa nesrečnega neznanca pokrepčala z rumom.

»Kaj se vam je vendar pripetilo,« je začel spraševati neznanca Dariat.

»Jaz sem Paul Deschanel, predsednik republike, dobri gospod,« je odvrnil »brodolomec«. »Vozil sem se z vlakom. Ponoči sem hotel prežati spalni vagon, pa sem se preveč nagnil čez okno. Zmanjkalo mi je tal pod nogami, in padel sem z vlaka.«

Dariatu, njegovi ženi in tudi Radeauju se je zdela to še vedno precej neverjetno, vendar si za vsak primer o tem niso upali preveč očitno dvomiti. Nemogoče na vse zadnje vendar ni, da bi kak potnik ponoči padel iz vlaka, pa če je to tudi sam predsednik republike. In če je nazadnje ta mož v pižami tudi res predsednik republike, kakor je povedal že dvakrat, kaj potem?

Radeau je čez nekaj trenutkov že telefoniral v Montargis.

Barvanje pirhov na kmečkih domovih

Gigli je najlepše pel, ko je imel 39 stopinj vročine

Pred dobrim tednom je imel sloviti italijanski tenorist Benjamin Gigli koncert v neki londonski dvorani. Za ta koncert je vladalo med londonskim občinstvom izredno zanimanje, kar se je videlo tudi po tem, da so bili vsi prostori v dvorani razprodani že nekaj dni pred koncertom. Na dan koncerta pa je Gigli nenadno zbolel. Imel je 39 stopinj vročine. Njegov osebni zdravnik, ki potuje z njim, mu je svetoval, naj nastop odpove in gre v posteljo. Toda Gigli ni hotel londonskega občinstva »potegniti za nos« in je sklenil kljub temu, da je imel toliko vročine, nastopiti. Med vsakim odmorom pa si je za srajco natlačil svežega papirja, kakor mu je to svetoval njegov zdravnik. Koncertni spored je bil dokaj obširen. Gigli je moral zapeti šestnajst pesmi. Kljub svoji boleznii pa ni hotel nobene izpustiti. In zdaj pravijo celo to, da Gigli še nikdar ni tako lepo pel, kakor ravno na tem koncertu, ko je imel med nastopom 39 stopinj vročine.

7 letna deklica napiše v eni sekundi 12 besed

Zadnjič so priredili v nekem kraju na Francoskem tekmo v tem, kdo zna hitreje pisati — tekmo med stenografi. Prijavilo se je precej tekmovalcev, med njimi tudi neka 7 letna deklica, čeprav so drugače smeli pri tej tekmi nastopiti samo oni, ki jim je stenografija poklic. Je takrat, ko se je prijavila, da hoče tudi nastopiti, je vzbudila precej začudenja. To začudenje pa se je pozneje spremenilo v pravo presenečenje. 7 letna deklica je premagala v hitri pisavi vse svoje tekmece, ki jih ni bilo malo. Pravijo, da je v eni sami sekundi napisala 12 besed, napisala pa tako, da jih je tudi znala prebrati. In to branje je pri stenografu prav tako važno kot hitro pisanje. In dekleece se je te svoje hitre pisave povrh še navadilo samo doma.

Z avtomobilom v visoka nadstropja

Na Angleškem so gradbeniki že začeli graditi tudi takšne hiše, ki nimajo nobenih stopnic. Pa to niso morda pritišne hiše, ki stopnic sploh ne potrebujejo, pač pa hiše s številnimi nadstropji. Stopnice so nadomestili s svojevrstnimi dvigali, kakršne je mogoče videti že tudi ponekod drugod po modernih državah. Kdor bo stanoval v takšni hiši, se bo do svojega stanovanja, čeprav bo kje v višjem nadstropju lahko pripeljal kar z avtomobilom, ki ga bo pustil nato pred novim stanovanjem. S tem pa so angleški gradbeniki dosegli še nekaj drugega, kar je po večjih mestih tudi važno. Ne bo več treba, da bi avtomobili postajali v dolgih vrstah po ulicah in s tem ovirali promet, pač pa bo vsak lahko zapeljal svoj avtomobil tik pred vrata svojega stanovanja.

»Tokrat pa že ne bova dovolili, da bi se ti velikonočni zajci ponašali z najinimi jajci.«

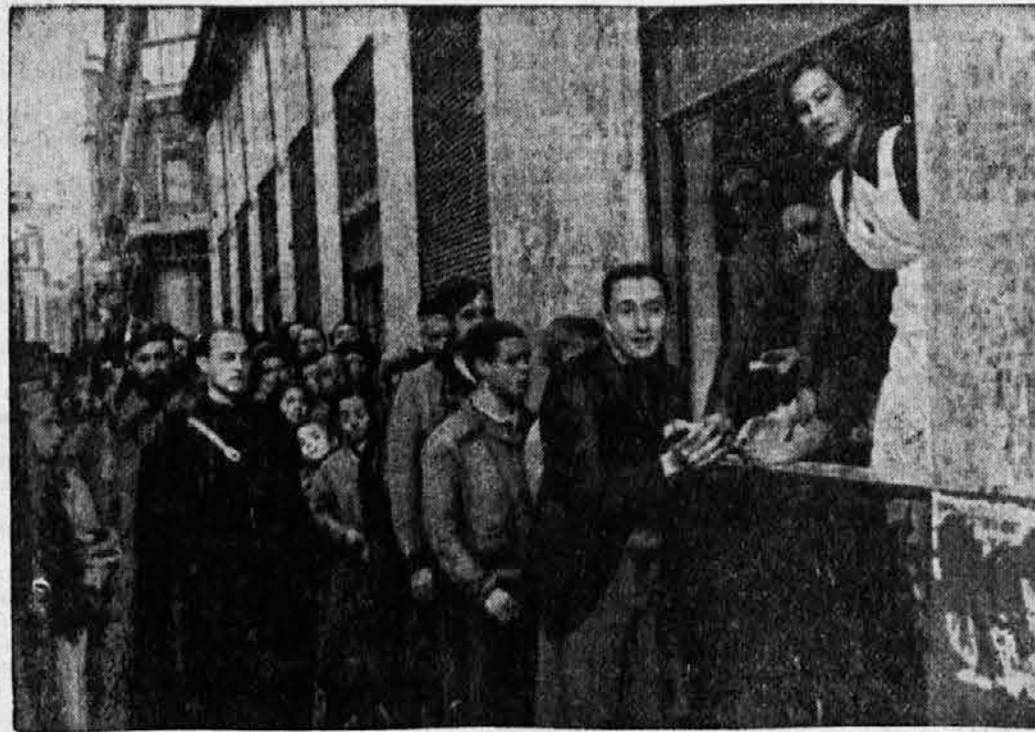
Ime ni lastnina, zato si ga vsak sme izposoditi

V Parizu imajo nekega lekarnarja, ki se piše dr. Cornélius. Vrtil je pa so v enem pariških kinematografov film, v katerem je neko francosko filmsko podjetje dalo glavnemu junaku ime »Cornélius«. Lekarnar se je smatral pri tem užaljenemu, posebno še, ker je mislil, da se to filmsko podjetje vprav iz njega norčuje. Zato je lekarnar tožil podjetje za odškodnino, češ da ga ni vprašalo, če sme filmskemu junaku dati njegovo ime. Sodišče je razsodilo, da ima lekarnar res pravico do odškodnine in je dobil 500 frankov. Lekarnar pa s to razsodbo še ni bil zadovoljen in se je pritožil na višje sodišče. Da bi tožbo čim bolj gotovo dobil tudi na prizivnem sodišču, si je najel enega najboljših odvetnikov. Toda prizivno sodišče je njegovo zahtevo po odškodnini zavrnilo, češ da se ime ne more smatrati za lastnino.

Iraški kralj Ghazi, ki se je ta teden smrtno ponesrečil pri vožnji z avtomobilom

Daruj za slovenski prosvetni dom v Ljubljani — s tem pripravljáš lepšo bodočnost svojemu narodu!

Velike noči so se letos ljudje v Madridu razveselili predvsem zato, ker si bodo v pekarnah spet lahko kupili kruha, čeprav ne toliko kolikor bi ga radi. Potje pa letos tam še ne bo.